

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Νικόλαος Μπαλατσούκας : «Το ποδοσφαιρικό είδωλο Ντιέγκο
Αρμάντο Μαραντόνα: Κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές όψεις της προσωπικότητάς του»

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Κοινωνικών Επιστημών Αθλητικές Σπουδές: Κοινωνιολογία, Ιστορία, Ανθρωπολογία

Διπλωματική Εργασία

Νικόλαος Μπαλατσούκας

ΑΜ:510959

Επιβλέπων καθηγητής: Ευάγγελος Τζούκας

Αθήνα, Ιούνιος, 2023

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Νικόλαος Μπαλατσούκας : «Το ποδοσφαιρικό είδωλο Ντιέγκο
Αρμάντο Μαραντόνα: Κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές όψεις της προσωπικότητάς του»

**«Το ποδοσφαιρικό είδωλο Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα:
Κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές όψεις της
προσωπικότητάς του»**

«Νικόλαος Μπαλατσούκας»

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής

«Ευάγγελος Τζούκας»

Μέλος ΣΕΠ του ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής

«Διαμαντής Μαστρογιαννάκης»

«Κοταρίδης Νικόλαος»

Μέλος ΣΕΠ Διδάσκων ΕΑΠ

Αθήνα, Ιούνιος, 2023

«Ευχαριστίες»

Στα πλαίσια της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας ευχαριστώ ιδιαίτερος τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ευάγγελο Τζούκα για την άψογη και αποτελεσματική συνεργασία, όπως ακόμη και την καθοδήγηση και τις πολύτιμες συμβουλές του καθ' όλη την διάρκεια της εκπόνησης της εν λόγω διπλωματικής έρευνας. Επιπλέον, ιδιαίτερες είναι οι ευχαριστίες προς τους καθηγητές κ. Νικόλαο Κοταρίδη και Μαστρογιαννάκη Δ. για την κατεύθυνση που μου δώσανε κατά τη διάρκεια της συγγραφής μου. Τέλος, σημαντική ήταν η γενικότερη βοήθεια που έλαβα από τους καθηγητές τους Μεταπτυχιακού Προγράμματος κατά την διάρκεια της φοίτησής μου.

Περίληψη

Μέσα από την παρούσα διπλωματική εργασία παρουσιάζεται ο Αργεντίνος παίχτης ποδοσφαίρου που έμεινε στην ιστορία και έγινε θρύλος μέσα στον χρόνο. Γεννημένος το 1960 σε μια φτωχή γειτονιά της Αργεντινής και πιο συγκεκριμένα του Μπουένος Άϊρες, ήρθε από τα παιδικά του χρόνια σε επαφή με την μπάλα. Με τον ταλέντο του, το πείσμα και την επιμονή του, μάγεψε τους φιλάθλους ανά τον κόσμο, αλλά και διακρίθηκε για την πολύπλευρη προσωπικότητά του. Πιο ειδικά, ως ένας υπερασπιστής του Νότου, στάθηκε απέναντι σε ποδοσφαιρικούς θεσμούς και

συμφέροντα , καθώς έμεινε πιστός στην ιδεολογία και τις αρχές του. Ωστόσο, έδινε και έναν προσωπικό αγώνα με τις εξαρτήσεις, πάντοτε βρισκόμενος στο κέντρο του ενδιαφέροντος και της αγάπης από την πλευρά των φιλάθλων. Το γνωστό «χέρι του Θεού», δεν ερμηνεύθηκε από όλα τα κοινωνικά και πολιτιστικά περιβάλλοντα το ίδιο ούτε και άλλες νίκες του που προκάλεσαν τον θαυμασμό αλλά και την οργή του ισχυρού Βορρά.Ο χρόνος και ο τόπος που αυτός έζησε και γεννήθηκε είχαν την ιδιαίτερη σημασία τους. Η Νότια Αμερική η Νότια Ιταλία και η Καταλονία βίωναν εκείνη την περίοδο μεγάλες πολιτικές συγκρούσεις και η υποβάθμισή τους σε σχέση με περιοχές του Βορά ήταν παραπάνω από ορατές. Μοναδικά ίχνη ελπίδας αποτελούσαν οι αντιφρονούντες, το αντάρτικο, η διαμαρτυρία, η πολιτική αντίσταση. Μέσα από τις ενότητες που ακολουθούν γίνεται η προσέγγιση της προσωπικότητάς του σε κοινωνιολογικό, πολιτικό και πολιτισμικό επίπεδο, καθώς ανέβηκε στην κορυφή με νίκες ενδεικτικά εναντίον της Αγγλίας και με ομάδες της λέγκιας του βορά προκαλώντας θαυμασμό και εκδηλώσεις λατρείας , όπως και σύγχυση γύρω από την προσωπικότητά του. Η Νάπολι ιδιαίτερα , αλλά και ένας ολόκληρος ιταλικός Νότος τον λάτρεψε, τον θεοποίησε και τον έκανε σύμβολο της δύναμης του ποδοσφαίρου μέσα στον χρόνο.

Λέξεις – κλειδιά: Μαραντόνα, Ποδόσφαιρο, Νάπολι, Αργεντινή, Νότος, το «χέρι του Θεού» Αντισυμβατικός, κοινωνιολογική, πολιτική, πολιτισμική οπτική

Abstract

This thesis, is presented the Argentinian soccer player who became a legend throughout history over time. Born in 1960 in a poor neighborhood of Argentina and more specifically of Buenos Aires, he came into contact with the ball during his childhood. With his talent, stubbornness, and persistence, he enchanted fans around the world but also stood out for his multifaceted personality. More specifically, as a defender of the South, he stood up to football institutions and

interests, as he remained true to his ideology and principles. However, he also had a personal battle with addictions, always being the center of attention and love from fans. The well-known "hand of God", was not interpreted by all social and cultural environments the same nor were his other victories that caused the admiration but also the anger of the powerful North. Dissidents protest, political resistance were the only traces of hope.

Through the sections that follow, his personality is approached on a sociological, political, and cultural level, as he rose to the top with victories for example against England and Brazil and causing a general devotion, as well as confusion around his personality. Napoli in particular, but also the entire Italian South adored him, deified him and made him a symbol of the power of football over time.

Keywords: Maradona, Football, Napoli, South, Argentina, sociological, political, cultural perspective, «The Hand of God» , unconventional

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Νικόλαος Μπαλατσούκας : «Το ποδοσφαιρικό είδωλο Ντιέγκο
Αρμάντο Μαραντόνα: Κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές όψεις της προσωπικότητάς του»

«Ξέρεις τι πανεπιστήμιο χρειάζεται για τη φήμη και τη δόξα;»: Ντιέγκο Μαραντόνα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	3
1.Εισαγωγή	9
2.Το φαινόμενο Μαραντόνα	10
2.1 Σύντομη βιογραφική αναφορά	11
2.2 Σημεία σταθμοί της ζωής και της επαγγελματικής σταδιοδρομίας του	
Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα	12
3. Κοινωνιολογική προσέγγιση	26
3.1 Κοινωνικοί κόσμοι του αθλητισμού- Κοινωνικές τάξεις και αθλητικές	
Προτιμήσεις	26
3.2. Ποδόσφαιρο και κοινωνικές προεκτάσεις	32
3.3 Ο Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα και η πορεία του μέσα από το	
κοινωνιολογικό πλαίσιο	37
4. Πολιτική προσέγγιση	43
4.1 Τα σπορ, ο αθλητισμός και η πολιτική	43
4.2 Πολιτική και ποδόσφαιρο	48

4.3 Ο Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα και οι επιλογές του ως απότοκος

πολιτικών θέσεων 53

5. Πολιτισμική προσέγγιση 59

5.1 Έτερες πολιτισμικές οπτικές και ποδόσφαιρο 60

5.2 Η διαφορετική αποδοχή του Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα από

έτερα πολιτισμικά περιβάλλοντα 63

6. Επίλογος 67

7. Εικόνες 70

8.Βιβλιογραφία 79

Συντομογραφίες

ΦΙΦΑ- FIFA : Fédération Internationale de Football

UEFA: Union des associations européennes de football

ΔΟΕ : Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή

1.Εισαγωγή

Ο αθλητισμός αποτελεί είδος της κοινωνικής εμπειρίας, βασιζόμενος στη συνειδησιακή προσθετικότητα, αφού αυτή είναι η βάση της απόκτησης εμπειριών. Η τελευταία λοιπόν αποτελεί την επιστροφή της συνείδησης σε προηγούμενες συνειδησιακές καταστάσεις με αντικείμενα και υποκειμενικές σχέσεις. Η εν λόγω διεργασία διέπει και την πραγματικότητα του κοινωνικού αθλητικού κόσμου. Ο αθλητής καθίσταται ικανός για την οργάνωση του κόσμου μέσω της αποκτηθείσας από τον κοινό αθλητικό κόσμο γνώσης του και εστιάζει στο εκάστοτε παρόν. Η αθλητική έννοια δομείται από τον αθλητή, με βάση τον κοινωνικοπολιτισμικό του χωροχρόνο. Ο αθλητικός κοινωνικός κόσμος από την άλλη, χαρακτηρίζεται από ρευστότητα, διότι οι αθλητικοί κανόνες απορρέουν από τους μεταλλασσόμενους τρόπους και την ανάλογη ερμηνεία του υποκειμένου καθαυτού.

Συνεπώς, ο αντιλαμβανόμενος πολιτισμός είτε ή κουλτούρα δομείται από ποικίλους και περίπλοκους τρόπους συνδυασμού υλικών και πνευματικών στοιχείων. Ακόμα, ο τύπος συνδυασμού αυτών των στοιχείων δεν επηρεάζει το βαθμό του ρυθμιστικού ρόλου του πολιτισμού στις κοινωνικές σχέσεις. Επιπλέον, στην ιστορική ροή και την εξελικτική πορεία, ο αθλητισμός δομεί έναν συγκεκριμένο πολιτισμό ο οποίος χρησιμοποιείται με ποικίλους τρόπους για πληθώρα διαφορετικών σκοπών. Επιπροσθέτως, αναλόγως του πολιτισμικού περιβάλλοντος, η πολιτισμική έννοια του αθλητισμού είναι ένα μεταβλητό μέγεθος και όχι κάτι το σταθερό. Επομένως, υφίστανται αλλαγές, σύμφωνα με τον πολιτισμικό χωροχρόνο.

Κατά τον 20ο αιώνα, παρατηρήθηκαν οι μεγάλες κοινωνικοπολιτικές αλλαγές και ο ποδοσφαιρικός χώρος πάντα ανέπτυξε σχέσεις με τον τομέα της πολιτικής.

Επομένως, η πολιτική και το ποδόσφαιρο διαμορφώνουν πάθη, φαντασία και εντάσεις στους οπαδούς. Σχετικά με το Μαραντόνα, θεωρείται μια εξέχουσα συνάντηση αυτών των δυο τομέων διαμορφώνοντας του μια ρεαλιστική εικόνα στην οποία ήταν ασαφή τα όρια μεταξύ αθλητικής και πολιτικής προσωπικότητας. Η καταγωγή του, η αθλητική του πορεία και οι προκύπτουσες φιλίες του, με συγκεκριμένους πολιτικούς, όπως και οι απόψεις του για τους ποδοσφαιρικούς θεσμούς και η στάση του απέναντι σε αυτούς τον κατέστησαν κοινωνικό ηγέτη. Η φίλα προσκείμενη στάση του απέναντι σε ορισμένα κοινωνικά στρώματα, δηλώνει ως επί το πλείστον τη θέση του σε συγκεκριμένα πολιτικά θέματα.

2.Το φαινόμενο Μαραντόνα

2.1 Σύντομη βιογραφική αναφορά

Ο Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα, απεβίωσε σε ηλικία 60 ετών, και θεωρήθηκε ο πιο εντυπωσιακός αλλά και παράλληλα ο πιο αμφιλεγόμενος ποδοσφαιριστής στην ιστορία. Γεννημένος στις 30 Οκτωβρίου του 1960 στο Λανούς μια πόλη μέτριου

μεγέθους στο Μπουένος Άιρες, απεβίωσε στις 25 Νοεμβρίου του 2020. Τα παιδικά του χρόνια τα έζησε σε μια φτωχική γειτονιά νοτίως του Μπουένος Άιρες και αποτελούσε μέλος της πολύτεκνης οικογένειας των Ντιέγκο Μαραντόνα Τσιτόρο και της Ντάλμα Σαλβαδόρα Φράνκο. Οι ρίζες της οικογένειάς του ήταν από την Γαλικία με προσμίξεις των πρότερων γενεών από την Κροατία και την Ιταλία. Από την ηλικία των 8 ετών, είχε ασχοληθεί με το ποδόσφαιρο και στη συνέχεια αναδείχθηκε ως ένα σύμβολο στον συγκεκριμένο χώρο. Πιο αναλυτικά, το ταλέντο του έγινε αντιληπτό από τα πρώτα κιόλας χρόνια, όταν έπαιζε στον ποδοσφαιρικό σύλλογο Εστρέλια Ρόχα. Εκεί, τον διέκρινε ο προπονητής των Αργεντίνος Τζούνιορς και άμεσα έγινε μέλος της ομάδας του. Ο τελευταίος λοιπόν αναφέρει ότι η πρώτη εντύπωση που είχε από τον Ντιέγκο στην ομάδα, όταν κλήθηκε για δοκιμές, ήταν ιδιαίτερες καθώς το ταλέντο του ήταν μοναδικό. Μάλιστα, έκανε λόγο για το μικρό της ηλικίας του και το μέγεθος του ταλέντου, στοιχεία τα οποία και δεν ήταν ανάλογα. Για τον λόγο αυτόν, του ζήτησαν και τα αντίστοιχα κρατικά έγγραφα, ώστε και να πιστοποιήσουν την ηλικία του, εφόσον ένα παιδί στα 8 του έτη έπαιζε όπως ένας ενήλικας ποδοσφαιριστής. Εν συνεχεία, στα δέκα έτη του είχε γίνει δεκτός στην αντίστοιχη ομάδα των εφήβων Αργεντίνος Τζούνιορς, που είχε το όνομα Cebollitas.¹

ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

¹<https://www.lifo.gr/now/sport/ntiegko-marantona-i-zoi-kai-o-thrylos-toy-koryfaioy-podosfairistihttps://www.newsbomb.gr/sports/podosfairo/story/1374320/diegko-marantona-dyo-xronia-xoris-ton-theo-tis-balashttps://www.rizospastis.gr/story.do?id=2536046https://www.iathens.gr/tainia/diego-maradona-2019/>;

Είναι άξια λόγου η στάση του και ο τρόπος που χειριζόταν τη μπάλα, καθώς κατά το πρώτο διάστημα και στα ημίχρονα έκανε ακροβατικές κινήσεις, λαμβάνοντας τον θαυμασμό των φιλάθλων. Οι τοπικές εφημερίδες είχαν γράψει ότι αν και είναι αριστεροπόδαρος είχε πλήρη επίγνωση για το πώς ακριβώς μπορεί να χρησιμοποιεί το δεξί του πόδι. Όντας άγνωστος και τόσο μικρής ηλικίας είχε γίνει αντιληπτό πόσο ικανός ήταν και αντάξιος του θαυμασμού των ικανοτήτων του. Στον αγώνα Αργεντίνος Τζούνιορς – Ιντεπεντιέντε, είχε ήδη φανεί το ταλέντο του και προς τα έξω, εντυπωσιάζοντας επίσης με τη μακριά φράντζα του, που με δυσκολία άφηνε ελεύθερο το οπτικό πεδίο για τον νέο αυτόν γεννημένο ποδοσφαιριστή. Τον Νοέμβριο του 1976 είχε σημειώσει το πρώτο γκολ με τον τίτλο πλέον του επαγγελματία σε αγώνα που η ομάδα του κέρδισε την Club Atlético SanLorenzo (MardPlata). Κατά την αγωνιστική χρονιά 1977-8 ήταν ο πρώτος σκόρερ έχοντας βάλει 22 γκολ, το οποίο και συνεχίστηκε κατά την επόμενη αγωνιστική χρονιά. Επίσης το 1980 βρίσκεται στην κορυφή ως πρώτος δηλαδή σκόρερ σε όλα τα πρωταθλήματα του κόσμου σημειώνοντας 42 τέρματα.²

²<https://www.newsbomb.gr/sports/podosfairo/story/1374320/diegko-marantona-dyo-xronia-xoris-ton-theo-tis-balas>

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Νικόλαος Μπαλατσούκας : “Το ποδοσφαιρικό είδωλο Ντιέγκο
Αρμάντο Μαραντόνα: Κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές όψεις της προσωπικότητάς του»

ΑΡΓΕΝΤΙΝΟΣΤΖΟΥΝΙΟΡΣ

2.2 Σημεία σταθμοί της ζωής και της επαγγελματικής σταδιοδρομίας του

Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα

Στο Παγκόσμιο Κύπελλο το 1978 δεν μπορούσε να λάβει μέρος, λόγω του μικρού της ηλικίας του , εφόσον δεν ήταν 18 ετών, ώστε και να έχει το δικαίωμα να παίξει σε μια τέτοια διοργάνωση. Το επόμενο έτος έλαβε μέρος στο Παγκόσμιο Κύπελλο Νέων που έγινε στην Ιαπωνία , κατακτώντας και τον πρώτο μεγάλο τίτλο στην καριέρα του. Τότε, ο Τύπος όπως και οι φίλαθλοι προχώρησαν σε μια σύγκριση με τον Πελέ, ένα σημείο που τον ακολουθούσε τελικά σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Την ίδια χρονιά πραγματοποιήθηκε και η συνάντηση των δυο ποδοσφαιριστών, με τον Μαραντόνα να δηλώνει ότι είχε γίνει ένα όνειρό του πραγματικότητα, δηλαδή το να συναντήσει τον βασιλιά του ποδοσφαίρου και να λάβει συμβουλές από αυτόν!³

Η επαφή με τα ευρωπαϊκά γήπεδα γίνεται το 1979 με την εθνική Αργεντινής να ξεκινάει τη θερινό τουρνουά και στην αναμέτρηση με τη Σκωτία έβαλε το πρώτο του διεθνές γκολ. Εύλογο είναι ότι απασχολεί και πάλι τον Τύπο, όπου ο Observer ενθουσιασμένος να τον επαινεί , καθώς επέδειξε μια σύνθεση φυσικής και πνευματικής δύναμης , την οποία μόνο οι αθάνατοι είναι εφικτό να έχουν. Επιπλέον, ο Guardian τον χαρακτήρισε ως έναν νέο Πελέ. Τα εύσημα λαμβάνει ο εικοσάχρονος πλέον Μαραντόνα στο *Copa de Oro* -«Χρυσό Κύπελλο», που ήταν μια διοργάνωση όπου και εορτάζονταν η 50ή επέτειος του θεσμού του Παγκόσμιου Κυπέλλου. Μετά από 5 χρόνια στην Αργεντίνος και 116 γκολ σε 166 ματς, είχε φτάσει η στιγμή για το μεγάλο βήμα. Η Μπόκα Τζούνιορς μαγεύτηκε από τις ικανότητες του μικρού Ντιεγκίτο και στις 20 Φεβρουαρίου του 1981 τον έκανε δικό

³<https://www.protothema.gr/sports/article/1068944/diego-maradona-i-zoi-tou-theou-san-tainia-atakes-kai-praxeis-pou-egrapsan-istoria/> ; <https://www.iathens.gr/tainia/diego-maradona-2019/>).

της. Με την Μπόκα κέρδισε τον πρώτο συλλογικό του τίτλο, όταν έλαβε μέρος στο πρωτάθλημα του 1981, και μάλιστα τον μοναδικό τίτλο που κέρδισε στην ίδια την πατρίδα του. Ειδικότερα, ήταν εκείνος που έδωσε την ασίστ ώστε και να γίνει ένα από τα πιο θρυλικά γκολ στην ιστορία του συλλόγου, δηλαδή στο συμπαίκτη του Ούγκο Περότι και με την νίκη 1-0 επί της [Οέστε](#) ώστε και να εξασφαλίσει τον τίτλο από την αντίπαλό της. Το γκολ αυτό τελικά έμεινε στην ιστορία του ποδοσφαίρου ως «η χιονοστιβάδα του Περότι». Το αποτέλεσμα ήταν η Μπόκα να κατακτήσει το πρωτάθλημα για πρώτη φορά από το 1976.⁴ Η μεταγραφή του από την Αργεντίνος Τζουνιορς στην Μπόκα αντιμετώπισε πολλές δυσκολίες αφού η δικτατορία του Χόρχε Βιντέλα έδωσε τη γραμμή. Ο Μαραντόνα και τα υπόλοιπα παιδιά συμβόλιζαν την ανωτερότητα της νεολαίας της χώρας. Η κεντρική ιδέα ήταν να φύγει από την Αργεντίνος, αλλά η πρόταση της Μπαρτσελόνα εκείνο το καλοκαίρι δεν έγινε δεκτή. Αντιθέτως, φερόταν ο πρόεδρος της Αργεντίνος, στρατηγός Σουάρες Μασόν, να δέχθηκε προειδοποίηση από το ναύαρχο Κάρλος Λακόστ για τον Μαραντόνα, ώστε να πάει στη Ρίβερ Πλέιτ. Ο δεύτερος έκανε κουμάντο στην ομοσπονδία, σε βαθμό που μετά το Παγκόσμιο Κύπελλο 1978 είχε βάλει με το έτσι θέλω τον Χούλιο Γκροντόνα για πρόεδρο. Ο Μαραντόνα όμως είχε άλλη επιθυμία και μία επίσκεψή του στο 'Μονουμεντάλ', για ματς με τη Ρίβερ, κατόρθωσε να προκαλέσει τους οπαδούς της ομάδας, με αποτέλεσμα να παίξει ξύλο με κάποιους εξ αυτών στις κερκίδες. Τότε διεμήνυσε ή στην «Μπόκα ή πουθενά». Οι πτωχοί του Μπουένος Άιρες τον πήραν με δανεισμό από την Αργεντίνος, δίνοντάς της 4.000.000 δολάρια και πληρώνοντας 1.100.000 για χρέη που είχε. Ο Μαραντόνα έφυγε έπειτα από 166 παιχνίδια με τους 'Bicho', έχοντας βάλει 166 γκολ.⁵

⁴<https://www.geoeurope.org/2020/12/04/marantona-enas-koinonikos-igetis-poy/>; <https://www.lifo.gr/now/sport/ntiegko-marantona-i-zoi-kai-o-thrylos-toy-koryfaioy-podosfairisti> ; <https://www.newsbomb.gr/sports/podosfairo/story/1374320/diegko-marantona-dyo-xronia-xoris-ton-theo-tis-balas>

⁵<https://www.contra.gr/podosfairo/i-skoteini-metagrafi-toy-egokentrikoy-marantona-stin-mpoka.9071006.html>

ΜΠΟΚΑ ΤΖΟΥΝΙΟΡΣ

Επίσης, στο πρωτάθλημα της Αργεντινής υπήρξε για πέντε χρονιές ο πρώτος σκόρερ, με την επίδοση ρεκόρ που ακόμα και σήμερα θεωρείται μοναδική. Τέλος, για τα έτη 1979 και το 1980 είχε ψηφιστεί ως ο καλύτερος ποδοσφαιριστής της Νότιας Αμερικής. Το έτος 1982 η ομάδα της Μπαρτσελόνα βρέθηκε στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσει την απόκτησή του με ένα συμβόλαιο ρεκόρ όσον αφορά την ποδοσφαιρική ιστορία. Για δυο χρόνια αγωνίστηκε ως επιθετικός μέσος και όχι ως γνήσιος επιθετικός, δηλαδή όπως συνήθιζε και είχε ξεκινήσει. Έβαλε 38 γκολ σε έναν αριθμό 58 επίσημων αγώνων. Ακόμη είχε τη δυνατότητα γρήγορης προσαρμογής στην νέα. Ωστόσο, κατά την εν λόγω περίοδο η υγεία του κλονίστηκε καθώς διαγνώστηκε με ηπατίτιδα, ώστε να απουσιάζει από τους αγώνες για 4 μήνες την περίοδο 1982-1983 δηλαδή σε 14 αγώνες πρωταθλήματος. Στις 26 Ιουνίου 1983 οι οπαδοί της Ρεάλ Μαδρίτης τον αποθέωσαν για εκείνο το γκολ του που στην ουσία άνοιξε το σκορ στο Σαντιάγκο Μπερναμπέου σε αγώνα Κυπέλλου. Αξιοσημείωτη ήταν η αντίδραση του κοινού που για ένα λεπτό τον χειροκροτούσε. Συνολικά, οι εντυπώσεις που είχε από την Ισπανία δεν ήταν τελικά και τόσο θετικές, ενώ η ομάδα του κατέκτησε μόνο ένα Κύπελλο Ισπανίας και ένα Σούπερ Κύπελλο κατά την πρώτη χρονιά.⁶

⁶<https://www.candiadoc.gr/2020/11/26/ntiegko-marantona-thrylos-podosfa/>
<https://www.tanea.gr/1999/12/22/sports/athlitis-toy-aiwna-stin-argentini/>;

Επίσης, ο ίδιος υπήρξε ως βασικός υπεύθυνος των μεγάλων επεισοδίων ανάμεσα σε ποδοσφαιριστές στον αγωνιστικό χώρο του Σαντιάγκο Μπερναμπέου κατά τη διάρκεια τελικού του Κυπέλλου Ισπανίας τον Μάιο του 1984 απέναντι στην Ατλέτικο Μπιλμπάο. Οπότε και η ανάγκη μιας νέας επαγγελματικής στέγης ήταν πραγματικότητα. Υπήρχαν λοιπόν κάποιες ενδείξεις για μια κακή έξω- γηπεδική ζωή του νεαρού αστέρα, γεγονός που ελαχιστοποίησε την οποία υποστήριξη από την πλευρά της διοίκησης. Η ιστορία δικαίωσε το Μενότι, αφού ο Καταλανική λέσχη ήταν πρωταθλήτρια την επόμενη χρονιά αλλά ο ίδιος δεν ήταν στον πάγκο της ομάδας.⁷

⁷<https://www.candiadoc.gr/2020/11/26/ntiegko-marantona-thrylos-podosfa/>
<https://www.tanea.gr/1999/12/22/sports/athlitis-toy-aiwna-stin-argentini/>;
<https://www.newsbomb.gr/sports/podosfairo/story/1374320/diegko-marantona-dyo-xronia-xoris-ton-theo-tis-balas>

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Νικόλαος Μπαλατσούκας : “Το ποδοσφαιρικό είδωλο Ντιέγκο
Αρμάντο Μαραντόνα: Κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές όψεις της προσωπικότητάς του»

ΜΠΑΡΤΣΕΛΟΝΑ

Νάπολι

Σημαντική ήταν η απόφασή του να γίνει μέλος της ομάδας της Νάπολης, καθώς με τη συνεισφορά του την ανέδειξε σε μια από τις πιο αγαπητές σε όλον τον κόσμο, έχοντας δηλαδή αποκτήσει μέσα στον χρόνο μια σειρά από οπαδούς. Μία από τις πιο φτωχές περιοχές της Ιταλίας είχε υπογράψει για να έχει τον πιο ακριβό παίκτη του κόσμου. Όπως βέβαια το έθετε μια τοπική εφημερίδα κατά την εποχή, η συγκεκριμένη πόλη ήταν μια φτωχοποιημένη πόλη με υψηλό δείκτη ανεργίας με σοβαρά ελλείμματα στις υποδομές με μεγάλο ποσοστό εγκληματικότητας αλλά μια πόλη που είχε αποκτήσει τον Μαραντόνα!⁸

Άρα ήταν οι 75.000 Ναπολιτάνοι, που πάντα αγαπούσαν το ποδόσφαιρο, δίχως όμως και να έχουν βιώσει μεγάλες χαρές και που ενδόμυχα είχαν την προσμονή ενός σωτήρα. Έτσι λοιπόν τον υποδέχθηκαν το 1984. Ο σκοπός του ήταν να γίνει ο ίδιος το είδωλο των φτωχών παιδιών της Νάπολης, όπως και ο ίδιος ήταν στα παιδικά του χρόνια όταν ζούσε στο Μπουένος Άιρες, σύμφωνα με όσα είχε δηλώσει στην παρουσίασή του. Ειδικότερα λοιπόν, η μεταγραφή ήταν μια έκπληξη, εξαιτίας των οικονομικών δυνατοτήτων του συλλόγου. Εξάλλου, οι διανοούμενοι της Νάπολι έκαναν λόγο για μια ανήθικη κίνηση καθώς η πόλη δεν είχε τις βασικές δομές. Εκεί λοιπόν ο Μαραντόνα έφτασε στο ύψιστο σημείο της καριέρας του, έγινε ο αρχηγός της ομάδας και παράλληλα ο μοναδικός στον συγκεκριμένο χώρο. Επίσης, το γήπεδο της ομάδας του ήταν συνέχεια γεμάτο με οπαδούς και σε κάθε εντός έδρας αγώνα γέμιζε με 70000 οπαδούς σε αγώνες που ήταν εντός έδρας.⁹

⁸<https://www.dieci10.gr/diego-armando-maradona-napoli-argentina-football-2/> ;
<https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2536046>

⁹<https://www.dieci10.gr/diego-armando-maradona-napoli-argentina-football-2/> ;
<https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2536046>

Την αγωνιστική περίοδο που διαρκούσε από το 1985-1986 η ομάδα ανέβηκε και ήταν πλέον στην τρίτη θέση, και ήδη από την πρώτη αγωνιστική φάση ο Μαραντόνα είχε δείξει το ταλέντο του, φτάνοντας στο ύψιστο σημείο κατά τον αγώνα εναντίον της Λάτσιο τον Φεβρουάριο του 1985. Εκεί μάλιστα σημείωσε και τα τρία γκολ της Νάπολι στο τελικό 3-0, από τα πιο σημαντικά γκολ της σταδιοδρομίας του.

Τον Νοέμβριο του 1985 η Νάπολι νίκησε τη [Γιουβέντους](#) με 1-0 για πρώτη φορά με γκολ του Μαραντόνα. Αναλυτικότερα, ένας σχολιαστής μίλησε για την κατάρρευση πέντε ατόμων και μιας σειράς καρδιακών προσβολών δύο από τις οποίες σημειώθηκαν στο γήπεδο.¹⁰

Επίσης, με αρχηγό τον Αργεντινό, η Νάπολι είχε κερδίσει το πρώτο ιταλικό πρωτάθλημα κατά το 1986-87, δηλαδή περίπου εξήντα χρόνια κατόπιν της ίδρυσής της. Το 1986 και σε μια τεταμένη ατμόσφαιρα εξαιτίας του πολέμου των Φώκλαντ, η Αργεντινή βρίσκεται αντιμέτωπη με την Αγγλία στο Μεξικό. Το πρώτο τέρμα πραγματοποιείται στο 51^ο λεπτό, με τη βοήθεια του χεριού του, καθότι γνώριζε ότι ήταν πολύ δύσκολο να νικήσει στον αέρα τον γνωστό τερματοφύλακα. Μια κίνηση που έμεινε γνωστή στην ιστορία ως το χέρι του Θεού, *Lamano de Dios*. Με το δεύτερο γκολ επήλθε η εξιλέωση, καθώς ο Αργεντινός ήταν εξήντα μέτρα μακριά από το τέρμα. Το 1986 κατά τη διάρκεια του WorldCup ψηφίστηκε ως ο καλύτερος παίχτης, με 10 από τα 14 γκολ της Αργεντινής. Αναδείχθηκε για τέταρτη φορά ως ο καλύτερος ποδοσφαιριστής της χρονιάς για τη χώρα του και ως ο καλύτερος αθλητής, τίτλο που λάμβανε για δεύτερη φορά.¹¹

¹⁰<https://www.dieci10.gr/diego-armando-maradona-napoli-argentina-football-2/https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2536046> ; <https://tvxs.gr/news/ellada/toyrnoya-marantona-minyma-kata-toy-ratsismoy-meso-podosfairoy/>.

¹¹<https://www.dieci10.gr/diego-armando-maradona-napoli-argentina-football-2/https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2536046> ; <https://tvxs.gr/news/ellada/toyrnoya-marantona-minyma-kata-toy-ratsismoy-meso-podosfairoy/>.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Νικόλαος Μπαλατσούκας : “Το ποδοσφαιρικό είδωλο Ντιέγκο
Αρμάντο Μαραντόνα: Κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές όψεις της προσωπικότητάς του»

ΝΑΠΟΛΙ

ΝΑΠΟΛΙ

Κόπα Αμέρικα 1987 , 1989

Η ομάδα της Αργεντινής δεν είχε την ίδια δυναμική και η απόδοση του Μαραντόνα ήταν κατώτερη από αυτό που αναμενόταν.

Το Παγκόσμιο Κύπελλο του 1990

Κατά τα επόμενα τέσσερα χρόνια γίνεται ξανά φιναλίστ στον τελικό με τη Δυτική Γερμανία, όπου αποδείχθηκαν και πάλι οι δυνατότητές του , κυρίως όταν βρέθηκε ενάντια στον Κλαούντιο Κανίγια. Τότε ο προπονητής Κάρλος Μπιλάρδο ανέφερε ότι η σύνθεση που έχει η ομάδα είναι ο Μαραντόνα και άλλοι δέκα. Η Αργεντινή έφτασε στον τελικό σε ένα Μουντιάλ που γενικότερα δεν είχε ενθουσιάσει. Ο Μαραντόνα παράλληλα βρέθηκε στο ύψιστο σημείο της φήμης του , καθώς κέρδισε με την Νάπολι το δεύτερο πρωτάθλημα για την ιστορία, σημειώνοντας

διαφορά δυο βαθμών από την Μίλαν. Σημαντική στιγμή που θα αναλυθεί και στις επόμενες ενότητες από κοινωνιολογική και πολιτισμική οπτική, είναι η εξής: Η Αργεντινή στον ημιτελικό την 3^η Ιουλίου βρίσκεται αντιμέτωπη με την Ιταλία στην πόλη της Νάπολη και οι Ναπολιτάνοι εστιάζουν στο πρόσωπο του Μαραντόνα. Στις επόμενες ενότητες θα γίνει αναφορά στην θέση των φιλάθλων της Νάπολη από κοινωνιολογική και πολιτισμική άποψη, καθώς ήταν υπέρμαχοι της θέσης ότι η Νάπολη δεν ήταν Ιταλία. Επρόκειτο για ένα παιγνίδι το οποίο και θεωρήθηκε σταθμός για τη μετέπειτα πορεία του Μαραντόνα καθώς ήταν πλέον μια personanongrata.¹²

Παγκόσμιο Κύπελλο 1994

Η Αργεντινή προκρίθηκε κατά την τελική φάση στο Παγκόσμιο Κύπελλο στις ΗΠΑ σε έναν αγώνα με την Αυστραλία. Πιο ειδικά, η Ομοσπονδία, όπως και η τεχνική ηγεσία είχαν αρχίσει να προετοιμάζονται για την επιστροφή του. Μετά από σκληρή προπόνηση και αυστηρή διατροφή, ο Μαραντόνα είχε επανέλθει στην πρότερη φυσική του κατάσταση. Νικάει την Ελλάδα και την Νιγηρία (2-1) , ωστόσο αποκαλύφθηκε ότι είχε κάνει χρήση εφεδρίνης, και αποκλείστηκε για 15 μήνες, παρότι υποστήριξε ότι είχε λάβει την ιατρική έγκριση.

Ο Ντιέγκο Μαραντόνα είχε λάβει μέρος σε τέσσερα Παγκόσμια Κύπελλα, σε 21 αγώνες και σε 16 υπήρξε αρχηγός αλλά ήταν 34 ετών και έτσι οι πιθανότητες για επαναφορά στο πρότερο μεγαλείο του ήταν ελάχιστες.¹³

¹²<https://www.newsbomb.gr/sports/podosfairo/story/1374320/diegko-marantona-dyo-xronia-xoris-ton-theo-tis-balas>

¹³<https://www.newsbomb.gr/sports/podosfairo/story/1374320/diegko-marantona-dyo-xronia-xoris-ton-theo-tis-balas> ;<https://www.dieci10.gr/diego-armando-maradona-napoli-argentina-football-2/> ;<https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2536046>).

Τον Ιανουάριο του 1996 είχε ομολογήσει τον εθισμό του στην κοκαΐνη και γενικότερα με τις δηλώσεις του επηρεάστηκε ο διεθνής χώρος του ποδοσφαίρου. Στις 7 Οκτωβρίου 1995, ο Μαραντόνα επέστρεψε στην αγαπημένη του Μπόκα κι έπαιξε κόντρα στην Σάντα Φε στο Μπομπονιέρα. Έτσι, η σταδιοδρομία του ολοκληρώθηκε το 1997, όταν υπέστη έναν ισχυρό τραυματισμό και μια τελευταία προσπάθεια για να παίξει ήταν τον Οκτώβριο του 1997, ωστόσο αντικαταστάθηκε κατά τη διάρκεια του ημιχρόνου. Επίσης, το 2000 είχε κερδίσει το βραβείο της ΦΙΦΑ καθώς θεωρήθηκε ως ο πιο καλός ποδοσφαιριστής του εικοστού αιώνα και μάλιστα σε μια διαδικτυακή δημοσκόπηση είχε λάβει το 53,6% των ψήφων, ενώ ο Πελέ είχε λάβει το 18,5%. Επίσης, είχε εκλεγεί ως ο δεύτερος καλύτερος επίσης σε ειδική ψηφοφορία που έκανε το περιοδικό FranceFootball. Το 2008 ανέλαβε την τεχνική ηγεσία της Αργεντινής με τον Λιονέλ Μέσι αρχηγό της ομάδας. Παρά τις μεγάλες προσδοκίες όμως η ομάδα δεν κατάφερε να συνεχίσει στο Παγκόσμιο Κύπελλο και ο Μαραντόνα απομακρύνθηκε. Από το 2011 έως το 2019 ανέλαβε προπονητής σε ομάδες των Αραβικών Εμιράτων και της Αργεντινής, μέχρι και τον θάνατό του.¹⁴

Στη διάρκεια μάλιστα του τελευταίου φεστιβάλ των Κανών, έγινε ο «παίκτης του αιώνα», σαν πρωταγωνιστής του ντοκιμαντέρ που γύρισε ο Εμίρ Κουστουρίτσα και μάλιστα ήταν ο σταρ που χειροκροτήθηκε περισσότερο. Το ποδόσφαιρο βέβαια είναι κάτι ανώτερο από ένα άθλημα, καθώς μπορεί και εκφράζει την πολυπλοκότητα της εποχής μας, και μπορεί να μας γοητεύει συνδυαστικά με τους απλούς κανόνες του. Βέβαια, συνδυάζει, όπως κανένα άλλο σπορ, το ταλέντο με την ομαδική προσπάθεια. Πρόκειται, επίσης, για μια μεταφορά της ανθρώπινης ζωής, όπου οι χαμένοι είναι περισσότεροι από τους νικητές. Όπου όλα δεν είναι ούτε ηρωισμός, ούτε εποποιία και

¹⁴<https://www.newsbomb.gr/sports/podosfairo/story/1374320/diegko-marantona-dyo-xronia-xoris-ton-theo-tis-balas> ; <https://www.dieci10.gr/diego-armando-maradona-napoli-argentina-football-2/> ; <https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2536046>).

βέβαια εκεί όπου η προσπάθεια δεν ανταμείβεται πάντα.¹⁵

ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΓΕΝΤΙΝΗΣ

3. Κοινωνιολογική προσέγγιση

3.1 Κοινωνικοί κόσμοι του αθλητισμού- Κοινωνικές τάξεις και αθλητικές προτιμήσεις

Η κουλτούρα στην κοινωνιολογική σκέψη παρουσιάζεται ως ο κύριος παράγοντας ανάλυσης όπως και διερεύνησης των κοινωνιολογικών θεμάτων. Το νόημα της κουλτούρας του πολιτισμού είναι δυνατόν να εκτιμηθεί, εφόσον ληφθεί υπόψιν ότι οι κοινωνικές σχέσεις κάθε μορφής δέχονται την επιρροή από σημεία του πολιτισμικού περιβάλλοντος στο πλαίσιο του οποίου και δομούνται. Με βάση τις πολιτισμικές σημασιολογίες και τους

πολιτισμικούς κανόνες που εκλαμβάνονται ως σημαντικοί, τα άτομα που

¹⁵http://photodentro.edu.gr/photodentro/Podosfairo_pidx0033794/ramonet.html.

δραστηριοποιούνται κοινωνικά μπορούν και αποδίδουν νόημα στις εκάστοτε εμπειρίες και δράσεις όπως και στις πρακτικές, δημιουργώντας μια ποικιλία από ταυτότητες. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι Marx, Weber και άλλοι τοποθέτησαν το θέμα της κουλτούρας στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος μέσα από έτερη οπτική ο καθένας. Ενδεικτικά, ο Marx στην ουσία προσεγγίζει την κουλτούρα μέσα από ταξικούς όρους και από την άλλη ο Durkheim έδωσε έμφαση στη δύναμη της συλλογικής εθιμοτυπίας. Ακόμη, ο Weber μπόρεσε να συνδυάσει στο πλαίσιο των θρησκευολογικών αναλύσεων την επίδραση που είχαν ορισμένα θρησκευτικά δόγματα για τη διαμόρφωση του καπιταλιστικού κόσμου και εν γένει για την διαμόρφωση του πολιτιστικού προτύπου. Μάλιστα κατά τα μέσα του εικοστού αιώνα ο Talcott Parsons στις εκάστοτε κοινωνιολογικές προσεγγίσεις μπόρεσε να προχωρήσει στη σύλληψη της πολιτικής πραγματικότητας ως ένα κανονιστικό σύστημα (Πατσαντάρας, 2014).

Σύμφωνα με τον Κοινωνιολόγο Pierre Bourdieu ο οποίος και επηρέασε ως επί το πλείστον την κοινωνιολογία των σπορ τα βασικά ερωτήματα σύμφωνα με την κοινωνιολογική μελέτη του, συνδέονται με το πώς διαμορφώνεται η ζήτηση των εκάστοτε πρακτικών και με το πώς συνδέεται με τα άτομα η προτίμηση για μια ομάδα είτε για κάποιο σωματείο. Επιπλέον, είναι άμεσα συνδεδεμένη αυτή η τάση με τα πολιτισμικά στοιχεία και την περαιτέρω εμπλοκή των αθλητών και δη των θεατών σε διάφορα αθλητικά παιχνίδια. Βασική επίσης είναι η σύνδεση ανάμεσα σε νοητικά πεδία και προδιαθέσεις, όπως και σε πρακτικές, προσδιορίζοντας κάποιον μηχανιστικό χαρακτήρα που αρχίζει από το πεδίο προχωράει στο καλούμενο *habitus* και κατόπιν στις προκείμενες πρακτικές (Ζαϊμάκης, 2015).

Στην κοινωνιολογική σκέψη λοιπόν όσοι θεωρητικοί κάνουν λόγο για την κουλτούρα στην ουσία αναφέρονται σε διαφορετικά ζητήματα και μπορούν να προσαρμόσουν τον όρο σε ποικίλες θεωρίες, προσφέροντας και ένα άλλο νόημα, δηλαδή μια άλλη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο εκλαμβάνεται η κουλτούρα και επηρεάζει την κοινωνία καθαυτή. Στην κοινωνιολογία, γίνεται αναφορά σε πολιτικό πολιτισμό, όπως

και στον πολιτισμό των ΜΜΕ της θρησκείας, όπως ακόμη της οικογένειας και της Τέχνης. Ακόμη γίνεται αναφορά σε θέματα Ψυχαγωγίας όπως και στον αθλητικό πολιτισμό. Επίσης, συνδέεται με την παραγωγή και την αναπαραγωγή με ένα συστηματικό κοινωνικών νοημάτων, και μάλιστα υφίσταται ένας πολύ μεγάλος αριθμός κοινωνιολογικών ερωτημάτων που είναι δυνατόν να τεθούν στο πεδίο της κουλτούρας. (Πατσαντάρας, 2014).

Αθλητική κουλτούρα

Το αθλητικό νόημα στην ουσία συγκροτείται με τον ίδιο τρόπο σε όλα τα πολιτισμικά περιβάλλοντα. Έτσι λοιπόν, το ποδόσφαιρο είτε παίζεται στην Αφρική είτε στη Δύση, οι κανόνες που ακολουθούνται είναι οι ίδιοι, όπως και ο νικητής είναι εκείνος ο οποίος θα επιτύχει και τα πιο πολλά γκολ. Παρόλα αυτά ο αθλητισμός εκλαμβάνομενος ως ένα κοινωνικό πολιτισμικό φαινόμενο είναι εφικτό να γίνει κατανοητός σε ικανοποιητικό στάδιο, μόνο σύμφωνα με το κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο, όπως και το ιστορικό μέσα στο οποίο υπάρχει και αναπτύσσεται. Μάλιστα το κοινωνικό νόημα που συνδέεται με όλες τις μορφές της αθλητικής δραστηριότητας δεν είναι τελικά το ίδιο σε κάθε χώρα ούτε και στον κάθε πολιτισμό. Επιπλέον, η αθλητική κοινωνική καθημερινότητα έχει ως επί το πλείστον αυτόνομο χαρακτήρα αλλά δέχεται την επίδραση μέσα από το πολιτισμικό πλαίσιο που στην ουσία εκεί βιώνεται ως μια εμπειρία. Το πολιτισμικό πλαίσιο μάλιστα, αναδεικνύεται κατά αυτόν τον τρόπο σε μια ουσιαστική παράμετρο η οποία και υπεισέρχεται είτε είναι ανάγκη να υπεισέρχεται σε όλο το φάσμα της αθλητικής κοινωνιολογικής ανάλυσης. (Πατσαντάρας, 2014).

Η αθλητική κουλτούρα λοιπόν σχηματοποιείται αντίστοιχα με τον εκάστοτε κοινωνικό και πολιτισμικό χώρο – χρόνο μέσα από μια αλληλόδραση, όπως και αλληλοδιείσδυση των διαφόρων κοινωνικών και πολιτισμικών παραμέτρων. Οπότε, η αθλητική δραστηριότητα είναι δυνατόν να έχει και διαφορετικά πολιτισμικά νοήματα στο πλαίσιο μιας έτερης κουλτούρας σχετικά με κάποια άλλη. Όλες οι κουλτούρες μάλιστα, δεν εκλαμβάνονται ως ταυτόσημες σε επίπεδο νοηματικό. Θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό το να δίδεται έμφαση στις πολιτισμικές διαφορές, που διακρίνουν μια κοινωνία, όταν γίνεται προσπάθεια προσέγγισης του αθλητισμού ως ένα μέρος της κοινωνικής ζωής. Άρα, ο αθλητισμός είναι δυνατόν να έχει και διάφορες μορφές οργάνωσης και επίσης να μπορεί να αναπτύσσει έτερους συσχετισμούς με την πολιτική την οικονομία, όπως με τα ΜΜΕ , τα θρησκευτικά δόγματα . Βάσει αυτής της οπτικής, προκύπτουν κάποια αθλήματα τα οποία και είναι πιο δημοφιλή από κάποια άλλα, επειδή και οι κοινωνίες είναι διαφορετικές. Η αθλητική δραστηριότητα λοιπόν χρησιμοποιείται με διαφορετικό τρόπο από πολιτισμό σε πολιτισμό, και επίσης είναι διαφορετικά και τα χρηματικά ποσά, τα οποία κάθε φορά προσφέρονται. Ο τρόπος που οργανώνεται ο αθλητισμός από χώρα σε χώρα μπορεί και εξυπηρετεί ορισμένες κοινωνικές ομάδες. Άρα προωθούνται κάποιες και παραγκωνίζονται άλλες, όπως για παράδειγμα μπορεί να είναι οι φτωχότερες ομάδες, οι γυναίκες, είτε ακόμη οι μετανάστες κ. ά. (Πατσαντάρας, 2014).

Το ποδόσφαιρο αναδεικνύει την αξία, την επίδοση, όπως και το θέμα του ανταγωνισμού ανάμεσα σε ίσους. Δίδεται η ευκαιρία να εστιάσει κάποιος και να σκεφτεί με τρόπο ρεαλιστικό και μια αίσθηση της αβεβαιότητας και της κινητικότητας των ατόμων όπως και των ομάδων, όπως αυτά τα δυο συμβολίζονται από την άνοδο όπως και την κάθοδο αυτών στους αγώνες και τα πρωταθλήματα. Η δημοτικότητα των σπορ οφείλεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στην ικανότητα που έχουν να ενσαρκώνουν το ιδεώδες που υπάρχει στις δημοκρατικές κοινωνίες, δείχνοντας ότι ο καθένας από τους αθλητές μπορεί να γίνει κάποιος και ότι η κοινωνική θέση δε επισφραγίζεται από το θέμα της καταγωγής, αλλά αντιθέτως μπορεί και κερδίζεται

κατά τη διάρκεια της αθλητικής σταδιοδρομίας του. Αντίστοιχα λοιπόν ο Πελέ, ο Μαραντόνα, ο Ζιντάν προκαλούν τον θαυμασμό και γοητεύουν. Πρόκειται για μια κατάσταση που συνάδει με επιτεύγματα αλλά και με την πεποίθηση ότι έφτασαν σε αυτό το σημείο και δοξάστηκαν με τη δική τους προσπάθεια και όχι επειδή ανήκαν σε κάποιο συγκεκριμένο κοινωνικό στάτους(Μπορμπερζέ, 2007).

Εκτός όμως από αυτό, το σημείο που μπορεί με βεβαιότητα να σημειωθεί είναι ότι ο κύριος πυρήνας της αθλητικής κουλτούρας παραπέμπει στη διχοτόμηση ανάμεσα στο εμείς και οι άλλοι. Η διχοτόμηση είναι δυνατόν να συνδεθεί με τα σημανόμενα που αναδεικνύουν τη συνύπαρξη, είτε με μη σημανόμενα αντιπαλότητας. Το εμείς και οι άλλοι τελικά μπορεί να αναφέρεται σε επίπεδο τοπικό, εθνικό σε επίπεδο φύλων όπως και ηλικιών, καθώς και σε διάφορα άλλα που προσδίδουν στον αθλητισμό έναν χαρακτήρα που έχει εργαλειακό ύφος. (Πατσαντάρας, 2014).

Κοινωνιολογική θεωρία και αθλητισμός

Βάσει της κλασικής κοινωνιολογικής σκέψης, όπως αυτή έχει σημειωθεί από τον Parsons και η οποία εκλαμβάνεται ως βολонταριστική θεωρία δράσης, όσοι εμπλέκονται στον αθλητισμό μπορούν να λάβουν αποφάσεις, όπως και να επιλέξουν διάφορους σκοπούς που επιδιώκουν, και με τα έτερα μέσα τα οποία διαθέτουν σχετικά να επιβάλουν την εκπλήρωση των εκάστοτε στόχων. Επίσης, ο αθλητικός κόσμος και γενικότερα το αθλητικό σύστημα δεν είναι δυνατόν να παρέχει απεριόριστο πεδίο για τις επιλογές. Υφίστανται μια σειρά από παράγοντες όπως είναι οι ηθικοί και οι κοινωνικοί που προσδιορίζουν τις εκάστοτε επιλογές του υποκειμένου. Υπάρχει λοιπόν το υποκείμενο, τα μέσα όπως και οι σκοποί αλλά και το περιβάλλον είτε οι δομές που αντιστοιχούν σε υλικές και ακόμη και σε αντικειμενικές συνθήκες. Επιπροσθέτως, η κοινωνιολογική ανάλυση δίνει έμφαση σχετικά με το πώς το υποκείμενο σε όλα τα επίπεδα του αθλητισμού προβαίνει σε επιλογές για τον

σκοπό αλλά και τα μέσα που χρησιμοποιούνται σχετικά με την επίτευξη αυτού.
(Πατσαντάρας, 2014).

Σύμφωνα με τον Parsons το αθλητικό σύστημα είναι ανάγκη να αναπτύξει μια προσαρμοστική στάση αντίστοιχα με το κοινωνικό περιβάλλον που αποτελεί τη λειτουργία της προσαρμογής. Οπότε, ο αθλητισμός, μπορεί να έχει την ικανότητα προσαρμογής σε κοινωνικά δεδομένα, τα οποία και μεταβάλλονται. Τη σύγχρονη όμως εποχή γίνεται αναφορά σε οικονομικές λειτουργίες, όπως για παράδειγμα είναι η προκύπτουσα εμπορευματοποίηση για την αθλητική δραστηριότητα. Δεύτερο προαπαιτούμενο που πρέπει να έχει το αθλητικό σύστημα ,ώστε και να είναι βιώσιμο κοινωνικά είναι το να διαθέτει ή να αποκαλύπτει συνεχώς νέους τρόπους αξιοποίησης και μάλιστα να επιτυγχάνει τους στόχους που τίθενται. Ακόμη είναι ανάγκη να υπάρχουν μέθοδοι με τις οποίες να αντιμετωπίζονται οι αποκλίσεις είτε οι δυσλειτουργίες. Επιπλέον, είναι ανάγκη να αναπτύσσονται μηχανισμοί διατήρησης που παραπέμπουν στην συστημική ισορροπία δηλαδή να υπάρχουν σταθερά πρότυπα όπως και δομές.

Για να μεταβληθεί το αθλητικό σύστημα ο βασικός αιτιατός μηχανισμός συνδέεται με το κοινωνικό περιβάλλον και τα κοινωνικά συστήματα, τα οποία και είναι κυρίαρχα. Κάθε μεταβολή λοιπόν σε πολιτικό είτε σε οικονομικό σύστημα επιδρά και στον αθλητισμό. Προσεγγίζοντας μάλιστα τον αθλητισμό σε επιφανειακό επίπεδο, παρατηρείται πως οτιδήποτε γίνεται στον αθλητισμό αντιμετωπίζεται όπως ένας λειτουργικός παράγοντας που έχει στόχο τη διατήρηση της αθλητικής τάξης, ώστε να διατηρηθεί το σύστημα(Πατσαντάρας, 2014).

Μάλιστα, δεν θεωρείται και τυχαίο ότι οι αθλητικοί αγώνες στην ουσία γεννήθηκαν μέσα σε κοινωνίες που είχαν δημοκρατικά ιδεώδη όπως στην αρχαία Ελλάδα και μετέπειτα στη Γαλλία του 19^{ου} αιώνα , όπου υπήρξε δηλαδή η αμφισβήτηση της κοινωνικής ιεραρχίας. Δίχως μάλιστα να υπάρχει αμφιβολία η αποδοχή κάποιου οικουμενικού αθλητικού αγώνα δίχως να υπάρχουν φραγμοί σε κοινωνικό είτε σε φυλετικό επίπεδο ήταν αβέβαιη. Το πνεύμα που παραπέμπει στον ανοιχτό

ανταγωνισμό και που θέτει υπό αίρεση τις κοινωνικές θέσεις όπως και τις ιεραρχίες, όπως αναφέρεται και στο τραγούδι της ομάδας της Νάπολι « ...κάποιοι κατεβαίνουν και άλλοι ανεβαίνουν...», εικονογραφείται από ορισμένες διαδικασίες κατάταξης .

Αντίστοιχα λοιπόν και στην περίπτωση του Μαραντόνα, ισχύει αυτό που λέμε ότι γινόμαστε αυτό που είμαστε και όχι αυτό που γεννιόμαστε. (Μπορμπερζέ, 2007).

Η αθλητική εμπειρία ως μια κοινωνική εμπειρία

Η αθλητική εμπειρία ως μια κοινωνική εμπειρία δομείται μέσα από την προθετικότητα της συνείδησης η οποία και αποτελεί τη βάση για την εμπειρία. Η τελευταία λοιπόν ερμηνεύεται όπως μια επιστροφή της συνείδησης για τον ίδιο τον εαυτό της «μέσω των αντικειμένων και των διυποκειμενικών σχέσεων» , όπως αναφέρει ο Καραποστόλης (1984).

Πρόκειται για μια διαδικασία η οποία και συνιστά τον κοινωνικά πραγματικό αθλητικό κόσμο. Με μια πιο διεισδυτική ματιά, ο αθλητής μπορεί να οργανώνει τον κόσμο στηριζόμενος στη γνώση η οποία και επέρχεται από την κοινή αθλητική λογική και αφορά στην ουσία το εδώ και τώρα. Έχοντας ως σημείο αναφοράς τον κοινωνικό και πολιτισμικό χώρο και χρόνο ο αθλητής είναι εκείνος που δομεί το αθλητικό νόημα. Επιπλέον, το νόημα της αθλητικής κοινωνικής πραγματικότητας διακρίνεται για ρευστότητα, αφού οι εκάστοτε αθλητικοί κανόνες προέρχονται από τους τρόπους που μεταβάλλονται και ακόμη το εμπλεκόμενο υποκείμενο είναι εφικτό να τους ερμηνεύσει ανάλογα (Πατσαντάρας, 2014).

3.2. Ποδόσφαιρο και κοινωνικές προεκτάσεις

Το ποδόσφαιρο αποτελεί το άθλημα το οποίο και έχει την πιο μεγάλη απήχηση σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ είναι άμεσα συνδεδεμένο με ορισμένες κοινωνικές ομάδες. Αξίζει να σημειωθεί ο ρόλος που είχαν τα βρετανικά εργατικά στρώματα όπως και εν γένει τα πιο χαμηλά κοινωνικά στρώματα που το εξέλαβαν εν τη γενέσει του ως ένα μέσον έκφρασης για τα σημεία τόσο του τόπου όσο και των γενικότερων θρησκευτικών και πολιτικών παραμέτρων. Εξετάζοντας την πορεία του εν λόγω αθλήματος σε βάθος χρόνου, γίνεται αντιληπτό ότι συνάδει με τον τόπο της ομάδας, ενώ μέσα στον χρόνο εξέλαβε μια έτερη οπτική με την οποία και μεταβλήθηκε το κοινωνικό του περιεχόμενο, εστιάζοντας κατά βάση σε θέματα οργάνωσης και διοίκησης, τα οποία και του προσέφεραν κυρίαρχη θέση στην αθλητική βιομηχανία (Ζαϊμάκης, 2013). Έτσι λοιπόν, παρατηρείται η ύπαρξη ενός αριθμού συλλόγων, οι οποίοι και αναδεικνύουν την ταυτότητά τους όπως ακόμη και τη μοναδικότητα που τους διακρίνει σε ένα υπερτοπικό πεδίο. Χαρακτηριστικός είναι ο όρος της τοπικοπαγκοσμιοποίησης και γενικότερα η τάση για ύπαρξη επαναπροσδιορισμού των οπαδικών ταυτοτήτων, συνδυαστικά με την κατεύθυνση της οπαδικής κουλτούρας σε τοπικό επίπεδο. Διαμορφώνονται δηλαδή οι καλούμενες υβριδικές οπαδικές ταυτότητες οι οποίες έχουν ρευστότητα και παράλληλα ένα παγκόσμιο χαρακτήρα μέσα από την προώθηση των εκάστοτε εικόνων και την ανάδειξη της δημοφιλίας της ομάδας (Ζαϊμάκης, 2013).

Γύρω μάλιστα από τα σωματεία διαμορφώνεται ένας ορισμένος χώρος ο οποίος παρουσιάζει κοινωνική διάσταση αφού αναδεικνύεται και αναπτύσσεται η κοινωνικότητα, καθώς επίσης και ένα είδος συναισθηματικής διέγερσης. Στο πεδίο λοιπόν του αθλητισμού, χαρακτηριστική είναι η ύπαρξη ζητημάτων που παραπέμπουν σε κοινωνικές ανισότητες, όπως και στη διαμόρφωση ταυτότητας, καθώς και τοπικότητας. Τα προαναφερθέντα μπορούν να εξετασθούν μέσα από την οπτική των κοινωνικών επιστημών (Ζαϊμάκης 2015).

Είναι άξια λόγου η επιλογή του γεωγραφικού χώρου ως ένα σπουδαίο κριτήριο σχετικά με την επιλογή της ομάδας και της υιοθέτησης της ταυτότητας. Αυτό σημαίνει ότι οι οπαδοί των εκάστοτε ομάδων λαμβάνουν και κάποια χαρακτηριστικά που αφορούν το βιοτικό επίπεδο είτε την καταγωγή. Άρα , η τοπικότητα αποτελεί βασικότατο στοιχείο σχετικά με την επιλογή μιας ομάδας. Αυτό σημαίνει ότι ο τοπικός οπαδός συνδέεται κατά τρόπο άμεσο με την τοπική ομάδα του και η οπαδική ταυτότητα έχει άμεση αλληλεξάρτηση με την τοπικότητα, καθώς ο τοπικός οπαδός χαρακτηρίζεται για την ευκολία ταύτισης με την ομάδα που αντιπροσωπεύει την περιοχή του.(Κυπριανός &Χουμεριανός 2009 και Frosdick&Marsh, 2005).

Ακόμη, ο βιωματικός χαρακτήρας της τοπικής ταυτότητας των οπαδών όταν κάνουν λόγο σε κοινά σημεία, πέρα από το θέμα της γεωγραφικής αναφοράς, εστιάζουν και σε κοινά βιώματα- εμπειρίες. Κατ' επέκταση, η ύπαρξη ενός βιώματος είτε μιας μνήμης δεν ταυτίζεται με την ακύρωση του τόπου καθαυτού, αλλά παρουσιάζει ένα βιωματικό μοτίβο όπου μέσα από αυτό οι οπαδοί μπορούν και ανασύρουν μια συμβολική ή νοερή κοινότητα. Τα παραπάνω σημαίνουν επίσης και την τοποθέτηση ορίων, καθώς αφορούν τον τόπο, το μέρος τους , τη συνοικία τους(Σπύρου, 2013).

Χαρακτηριστικό είναι ότι μια οπαδική συλλογικότητα είναι εφικτό να εκληφθεί και ως μια κοινότητα , ένας όρος που σε κοινωνιολογικό επίπεδο έγινε γνωστός από τον Tonnies Γερμανό κοινωνιολόγο. Εξάλλου η κοινότητα έχει ως δομικά στοιχεία της τη συνοχή όπως και το αλτρουιστικό πνεύμα ανάμεσα στα μέλη της , ενώ διακρίνεται για το πεπερασμένο μέγεθός της καθώς και τον συγκεκριμένο τόπο (Σπύρου, 2017).

Το ποδόσφαιρο και ταξικά στρώματα

Οι παλαιότερες μορφές ποδοσφαίρου είναι συνδεδεμένες με όλον τον κόσμο, με όλες τις ηπείρους και βέβαια με τον αρχαίο ελληνικό κόσμο. Μέσα από μαρτυρίες και

πηγές γίνεται αναφορά σε διάφορα παιγνίδια που ήταν όμοια με τη σύγχρονη μπάλα, όπως για παράδειγμα ήταν το επίσκυρον και βέβαια όχι μόνο στην αρχαία Ελλάδα, αλλά και στην αρχαία Ρώμη. Κατά τον 14^ο αιώνα, η Αγγλία του Μεσαίωνα δεν επιτρέπει το συγκεκριμένο άθλημα, λόγω των επικείμενων ταραχών που λαμβάνουν χώρα στο άστυ. Η ονομασία παρέμενε όμως η ίδια, ποδόσφαιρο, και χαρακτηριστικό επίσης είναι και το καλούμενο «ποδόσφαιρο του δρόμου» είτε αλλιώς streetfootball, το οποίο και αναδείχθηκε μέσα στον χρόνο και πιο ειδικά τον 16ο αιώνα, όταν δηλαδή μεταφέρθηκε ακόμη και στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Αγγλίας (Goldblatt, 2015 Russell, 1997Walvin , 1975). Το ποδόσφαιρο λοιπόν, όπως ήδη έγινε λόγος, είχε άμεση σχέση με τον εργατικό κόσμο της Αγγλίας που ήταν πολύ μεγάλος κατά τον 19^ο αιώνα. Οι εργάτες δηλαδή στον ελεύθερο χρόνο τους είχαν το συγκεκριμένο άθλημα ως μια μόνιμη ενασχόληση και εκτός των άλλων αποτελούσε και έναν τρόπο εκτόνωσης και διασκέδασης. Συνεπώς μέσα από αυτό δημιουργήθηκε αντίστοιχα και μια κοινωνία που το παρακολουθούσε, δηλαδή μια κοινωνία θεατών (Cunningham, 1993)(Goldblatt, 2008). Μάλιστα, ως ένας από τους αρχαιότερους θεσμούς στο ποδόσφαιρο θεωρείται το Κύπελλο Αγγλίας FA Cup, που χρονολογείται από το 1871. Ήταν στην ουσία ένα αυθεντικό άθλημα, που είχε λαϊκή απήχηση και χαρακτήρα και που οι μεγαλύτερες πληθυσμιακά ομάδες ασχολούνταν με αυτό σε δημόσιους χώρους, ενώ οι εργάτες ήταν ο σημείο αναφοράς του αθλήματος ως παίκτες, θεατές και βέβαια φίλαθλοι.

Είναι σημαντικές και οι ενέργειές τους σε επίπεδο προπόνησης ενώ ταυτόχρονα διαμόρφωναν ένα πλαίσιο για το ποδόσφαιρο το οποίο είχε ημιεπαγγελματικό ύφος (Butler 1991)(Goldblatt 2015).

Το ποδόσφαιρο υπήρχε ακόμη και στα ιδιωτικά σχολεία της εποχής και εν συνεχεία και στα δημόσια. Άρα αρχίζει να επεκτείνεται η φήμη του ποδοσφαίρου, να γίνεται ολοένα γνωστό και αγαπητό από τα ευρύτερα κοινωνικά στρώματα που ανήκαν

βέβαια στα κατώτερα πεδία της κοινωνικής διαστρωμάτωσης. Ωστόσο, οι ανώτερες κοινωνικές ομάδες, όπως ήταν οι αριστοκράτες και οι αστοί της εποχής επισφράγιζαν μια δυναμική μέσα από το πλαίσιο των εκάστοτε ποδοσφαιρικών ομάδων. Επιπροσθέτως, οι τοπικές ομοσπονδίες συνδέονταν με τους Συλλόγους μέσα από την επαφή και στήριξη με τους εργάτες που ήταν και η δυναμική του αθλήματος (Goldblatt, 2015). Εξάλλου, οι αγγλικές ομάδες όπως ενδεικτικά ήταν η Arsenal και η WestHam ήταν ομάδες που αναδείχθηκαν μέσα από τον χώρο των εργοστασίων. Αναμενόμενο ήταν να υπάρξει ενασχόληση στο μέλλον των εργατών με το ποδόσφαιρο αφού αντιπροσώπευε το κοινωνικό status τους και μπορούσαν να διακριθούν και να ανεβούν κοινωνικά. Παράλληλα, η εργατική τάξη έχει ως απώτερο σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής της και σαφώς την ανάδειξη της κοινωνικής της ταυτότητας (Siegelbaumetal. 2017)(Butler 1991). Οι εκάστοτε μέτοχοι στους συλλόγους ποδοσφαίρου αποτελούνταν από άτομα που ήταν μέλη των μεσαίων στρωμάτων, δηλαδή της μεσαίας κοινωνικής τάξης, καθότι το να αγοράζει κάποιος μετοχές ήταν μια κίνηση που απαιτούσε οικονομικό επίπεδο για την εποχή. Κατά αναλογία, περίπου το 20% των μετοχών ήταν στα χέρια των εργατών, ενώ το άθλημα αυτό τελικά αποτελούσε και σημείο συζητήσεων και ανταλλαγής απόψεων των οπαδών στις παμπ, στην εργασία στα σχολεία και στις κοινωνικές συναναστροφές (Mason, 1980)(Russell, 1997)(Thompson, 1988). Δεν είναι τυχαίο που η βασιλική οικογένεια της Αγγλίας κατά τις αρχές του προηγούμενου αιώνα αναδεικνύει τον Εδουάρδο Ζ ως τον επίσημο υπερασπιστή της FA και ύστερα από καιρό να είναι το ίδιο πρόσωπο που δίνει το βραβείο στους νικητές (Butler 1991). Το ποδόσφαιρο λοιπόν, είναι στα χέρια των ιθυνόντων σκοπεύοντας στη μετάδοση μηνυμάτων προς όλους μέσα από την καλούμενη ψυχολογία του πλήθους και δεν είναι άσκοπη η σύγκρισή του με τους αγώνες της ρωμαϊκής εποχής όσον αφορά τον έλεγχο του πολίτη αλλά σαφώς και του κοινώς διαμορφούμενου αισθήματος (Hobsbawm 2012)

Είναι άξιο να σημειωθεί ότι τόσο το ατομικό όσο και το συλλογικό στοιχείο υπάρχουν και τα δυο στο περιβάλλον του εν λόγω αθλήματος, ενώ από την άλλη

υφίσταται και ένα συλλογικό πνεύμα. Ακόμη τα στρώματα τα οποία και είναι κατώτερα κοινωνικά, και έχουν άμεση σχέση με το ποδόσφαιρο, ανασύρουν την κοινωνικότητά τους όπως και το αίσθημα του ανήκειν. Στην Νότιο Αμερική μάλιστα, τη δεκαετία του 60 διάφορα στελέχη από το Κομμουνιστικό Κόμμα, υπογραμμίζουν ότι αφού δεν είναι εφικτό να μεταφέρουν γνώσεις στο λαό, τον οδηγούν μα μάθει ποδόσφαιρο (Hobsbawm, 2010).

Καθότι το ποδόσφαιρο αναπτύχθηκε στις φτωχές γειτονιές του κόσμου, ήταν ένα σπορ που δεν απαιτούσε χρήματα και ήταν εφικτό για όποιον επιδίωκε να ασχοληθεί με αυτό. Δεν απαιτούνταν τίποτα περισσότερο παρά η επιθυμία καθαυτή. Γενικότερα, στις εισόδους όπως και τα σοκάκια οργανώνονταν παιχνίδια ακόμη και με αυτοσχέδιες μπάλες. Το παιχνίδι ένωνε όσους είχαν γεννηθεί φτωχοί, με τους εργάτες και τους φτωχούς της Νάπολι, της Βηρυττού, της Λισαβόνας της νότιας Αμερικής κ.λπ. να ονειρεύονται να γίνουν σπουδαίοι και να ανέβουν οικονομική και κοινωνική κλίμακα. Αξιοσημείωτο είναι το ταξίδι που είχε κάνει το ποδόσφαιρο καθώς είχε στην ουσία οργανωθεί μέσα στα αγγλικά κολλέγια και τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Αγγλίας, ενώ από την άλλη στην Νότιο Αμερική παρηγορούσε και ομόρφαινε τη ζωή των κατοίκων οι οποίοι μάλιστα δεν είχαν βρεθεί καν σε κάποιο σχολικό περιβάλλον (Γκαλεάνο, 2016).

ΟΜΑΔΑ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ 1899

3.3 Ο Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα και η πορεία του μέσα από το κοινωνιολογικό πλαίσιο

Ήταν μια προσωπικότητα που από νωρίς συνειδητοποίησε την ταξική – κοινωνική του θέση, αναφορικά με τον τόπο γέννησής του. Η Villa Fiorito ήταν μια περιοχή στην οποία το μέλλον ήταν προκαθορισμένο για τους φτωχούς κατοίκους της. Ο Αργεντινός ποδοσφαιριστής γνώριζε ότι είτε θα ξόδευε όλη του τη ζωή με αγώνα για την επιβίωση είτε θα καλούνταν να κάνει άλλες επιλογές. Ήταν μια αλήθεια που πιθανότατα χάρη σε αυτήν εκτοξεύτηκε μέσα από την ποδοσφαιρική του σταδιοδρομία. Σημείο σταθμός επίσης ήταν ο συμπατριώτης του αθλητής Κάρλος Μονσόν, ο οποίος είχε κατακτήσει τα ρινγκ. Όντας λοιπόν ο Μαραντόνα, σε αυτήν την κοινωνική θέση και δη κοινωνική τάξη, όταν υπέγραψε το πρώτο του συμβόλαιο σε ηλικία 16 ετών με την Αργεντίνος Τζούνιорς, στη σκέψη του πρωταρχικό σημείο

ήταν να μπορέσει να συμβάλλει στα οικονομικά της οικογένειάς του. Αξίζει ακόμη να παρατηρηθεί ότι η θέση που είχαν στο κοινωνικό τους γίνεσθαι τους οδήγησε στο να υποστηριχθεί και να αναδειχθεί ο περονισμός. Επρόκειτο δηλαδή, για ένα κίνημα όπου μέσα από τα κοινωνικά του μηνύματα θα επηρεαζόταν ο Μαραντόνα στη συνέχεια της ζωής του. Ο Ντιέγκο μεγάλωσε στα χρόνια του τρόμου της Αργεντινικής χούντας του Βιντέλα, αναπτύσσοντας μια ξεκάθαρα αριστερή πολιτική συνείδησή. Το κοινωνικό περιβάλλον της γειτονιάς που μεγάλωσε απέκτησε μια «ταξική» ερμηνεία. Βάσει αυτού του πλαισίου, ήταν πιθανώς και η πρώτη επιλογή του στην «ομάδα του λαού», δηλαδή την Μπόκα Τζούνιορς, ένα πολιτικό σύμβολο αντίθεσης με την ομάδα του πλούτου, τους «εκατομμυριούχους» τη Ρίβερ Πλέιτ. (Χωραφάς 2020)(Μαραντόνα- Αρκούτσι, 2019).

Αν και η Μπαρτσελόνα με τη σειρά της συνδεόταν με το στρατόπεδο των δημοκρατικών όταν ξέσπασε ο Ισπανικός εμφύλιος, και επίσης παρά το ζήτημα της Καταλονίας και της αναδυόμενης ανεξαρτησίας, στην ουσία δεν υπήρχε το αντίστοιχο δέον κλίμα σχετικά με την ενσωμάτωσή του στο σύνολο. Οι συγκυρίες με τον τραυματισμό του, του άνοιξε στην ουσία τον δρόμο για να μην συνεχίσει στο ίδιο περιβάλλον, όπου στην πραγματικότητα δεν μπορούσε να του προσφέρει ό τι εκείνος επιθυμούσε, αλλά και από την άλλη ούτε εκείνος μπορούσε να προσφέρει το καλύτερο δυνατόν. Ήρθε σε επαφή με την κοινωνική πραγματικότητα μέσα από μια ομάδα η οποία και ήταν στο περιθώριο. Εξάλλου, όταν ήταν στην Νάπολι , η Κυβέρνηση ήταν πεντακομματική , επρόκειτο δηλαδή για εκείνη των Τζούλιο Αντρεότι, Μπετίνο Κράξι, Κυριάκο Ντε Μίτα, Αρνάλντο Φορλάνι, και τέλος Τζιοβάνι Σπαντόλι. Ήταν ένα σχήμα, το οποίο και διατηρήθηκε για δέκα χρόνια ως και το 1991, ενώ η Νάπολι ήταν σε μια καλύτερη κατάσταση από ότι ήταν παλαιότερα. Μέσα από ένα πλαίσιο κομματικών αναφορών, η πόλη αυτή είχε αποκτήσει τελικά ένα ειδικό βάρος για όλον τον ιταλικό Νότο , ενώ κέντρα αναφοράς της ήταν η BancodìNapolì και ο Έντζο Σκότι μια καθοριστική μορφή , δήμαρχος της πόλης. Ο άνθρωπος αυτός, αμέσως συνειδητοποίησε τι θα σήμαινε ο Μαραντόνα για τη Νάπολι, και για τον λόγο αυτόν προώθησε ιδιαίτερα την απόφαση να τον

«αποκτήσουν». Εξαιτίας της κοινωνικής καταγωγής του, και όσων είχε βιώσει στην παιδική ηλικία του, στην ουσία ενσωμάτωσε στο είναι του την έτερη πλευρά της πόλης, δηλαδή εκείνη της ανέχειας και της δυστυχίας και όλων εκείνων των ανθρώπων που καλούνταν να αντιμετωπίσουν το προσωπικό του δίλημμα, κατά τη διάρκεια της νεότητάς του (Χωραφάς, 2020).

Χαρακτηριστικό είναι ότι κατά τις δεκαετίες από το 60 ως και το 70, είχε αρχίσει ο αγώνας σχετικά με τον Παγκόσμιο Νότο και ο Αργεντινός ποδοσφαιριστής , στην πραγματικότητα έθετε σε αυτόν τον εαυτό του, όπως μια αυθεντική ηγετική μορφή. Χαρακτηριστικοί ήταν οι σταθμοί Αργεντινή- Νάπολι- Κούβα. Ο Μαραντόνα ήταν λοιπόν εκείνος που πήρε την φτωχή ιταλική πόλη στους ώμους του, ώστε και να την αναδείξει νικήτρια. Επρόκειτο δηλαδή για έναν γνήσιο ποδοσφαιριστή – ηγέτη και έτσι έφερε την Νάπολι πάνω από τον ιταλικό Βορρά, ώστε η φτωχή πόλη του Νότου να γίνει και η «πρωτεύουσα» της Ιταλίας , καθώς ο Μαραντόνα ήταν εκεί και αγωνιζόταν μέσα από το ποδόσφαιρο για αυτήν. Ακόμη και σήμερα όπου γίνεται λόγος για την πόλη το όνομα του Αργεντινίου είναι άμεσα συνδεδεμένο με αυτήν. (Χωραφάς, 2020 Σωτηρακόπουλος, 2019).

Κατά τον πρώτο λοιπόν αγώνα μεταξύ Βερόνας - Νάπολι, ο Μαραντόνα είχε συνειδητοποιήσει την εχθρότητα , το μίσος που έτρεφε ο ιταλικός Βορράς για τον Νότο και δη την Νάπολι. Συνειδητοποίησε ακόμη ότι δεν ήταν εκείνος που θα ήταν κατάλληλος να παίξει στις ομάδες της πλούσια ιταλικής πλευράς, δηλαδή του Βορρά. Δεν ήταν ο παίχτης που θα μπορούσε να αφοσιωθεί στην Γιουβέντους των Ανιέλι είτε στην Μίλαν του Μπερλουσκόνι. Ο Αργεντινός αφοσιώθηκε στην Νάπολι και εκείνη τον αποθέωσε μέχρι ακραίων σημείων. Σε αντάλλαγμα για ό τι εκείνος πρόσφερε τον βοήθησε ώστε και να γραφτεί στην ιστορία.

Τα προαναφερθέντα μάλιστα ήταν εμφανή κυρίως στη Βερόνα, το Μιλάνο, το Μπέργκαμο και όσο πιο ισχυρή γινόταν η Νάπολι τόσο το μίσος από τις πλούσιες πόλεις του Βορρά γινόταν πιο έντονο. Δεν ήταν τυχαίο ούτε απόμακρο από την πραγματικότητα ότι το 1990 στο Σαν Σίρο είχε υψωθεί ένα πανό στο οποίο

αναγραφόταν το εξής: « Χίτλερ, μετά τους Εβραίους ανέλαβε και τους Ναπολιτάνους». Οι καταστάσεις όμως αυτές και η γενικότερη ακρότητα των εκάστοτε δηλώσεων στην ουσία δεν τον κατέβαλλαν, καθώς στο Παγκόσμιο Κύπελλο του 1990 μετά από τον αγώνα Αργεντινής - Καμερούν όπου έχασε η πατρίδα του, εκείνος δήλωσε ότι χάρη σε εκείνον οι Μιλανέζοι δεν ήταν πλέον ρατσιστές και ήταν με το μέρος των Αφρικανών (Χωραφάς, 2020 Galeano, 2016).

Ο Μαραντόνα μάλιστα είχε τόσο πολύ αποτελέσει σημείο λατρείας για τους Ναπολιτάνους, που επισφραγίστηκε όταν κατά τη διάρκεια του Μουντιάλ του 1990, η Ιταλία ήρθε αντιμέτωπη με την ομάδα της Αργεντινής. Το παράδοξο όμως ήταν ότι οι οπαδοί της Νάπολι υποστήριζαν τελικά την Αργεντινή, παραγκωνίζοντας την πατρίδα τους.¹⁶ Ο Μαραντόνα ενσωμάτωσε μέσα του το άλλο πρόσωπο της πόλης, αυτό της φτώχειας και της δυστυχίας, των ανθρώπων που αντιμετώπιζαν το δικό του δίλλημα όταν ήταν νέος — είτε θα ξοδέψεις τη ζωή σου παλεύοντας για το μεροκάματο είτε θα κάνεις άλλες επιλογές. Μπορεί ο ίδιος να ζούσε ως καπιταλίστας, μπορεί η ζωή του να ήταν μες στη γλιδή, αλλά στην θεωρία δεν σταμάτησε ποτέ να υποστηρίζει αυτή την πλευρά του κόσμου, των ταπεινών.¹⁷

Η αποστροφή για τους μεγάλους και εύπορους συλλόγους οι οποίοι και εκλαμβάνονται ως υπεροπτικοί φανερώνεται με ιδιαίτερη ένταση σε μεγαλουπόλεις οι οποίες και βρίσκονται σε οικονομική κρίση και οι κάτοικοι μάλιστα των πόλεων αυτών, όσο αισθάνονται ότι τους περιφρονούν βρίσκονται όλο και πιο κοντά στις ομάδες τους, συνδέονται υπερβολικά με αυτές. Η Νάπολι του Μαραντόνα στιγμάτισε στην ουσία τις πόλεις του πλούσιου και υπεροπτικού Βορρά. Η Νάπολι λοιπόν βρισκόταν σε μια κρίση και ήταν απόμακρη και περιφρονημένη ως ένας αποδιοπομπαίος τράγος του εύπορου και δη υπεροπτικού Βορρά. Κατ' επέκταση, κάθε ποδοσφαιρική αναμέτρηση με τις ομάδες του Βορρά είναι όπως μια ευκαιρία για να υπάρχει συμβολική εκδίκηση. Μάλιστα, καθώς οι μετακινήσεις της ομάδας σε κάποιες πόλεις του Βορρά αναδεικνύουν την παραγωγή συνθημάτων όπως και

¹⁶<https://www.kathimerini.gr/athletics/561174103/ntiegko-marantona-mia-zoi-gemati-pathi/>

¹⁷<https://www.ethnos.gr/opinions/article/137036/hgohteiatheleiasanthropinhsfyshsntieghkomarantona>

αντίστοιχων επιγραφών που υπερβαίνουν τα όρια του ρητορικού παιγνιδιού της συμβατικής δαιμονοποίησης της αντίπαλης πλευράς. Έτσι στο Τορίνο, το Μιλάνο το Ούντινι , η ομάδα της Νάπολι γίνεται δεκτή με διάφορα πανό όπου και αναγράφεται «Forza Vesuvio» ή « Terramatoritornadonuoovo ..» ή «BenvenutoinItalia...». Μάλιστα, στο τελευταίο πανό, η ομάδα της Νάπολι απάντησε με την κατάκτηση του ιταλικού πρωταθλήματος το 1987 « Milano , Torino, Veronaquetael’ Italia? Meglioessereafricani” Μιλάνο , Τορίνο, Βερόνα, αυτή είναι η Ιταλία ; Καλύτερα να είσαι Αφρικανός. Είτε ακόμη “ L Africa del Sud batte l Africa del Nord» . Η Νότια Αφρική κέρδισε τη βόρεια Αφρική. Όταν πραγματοποιήθηκε η κατάκτηση του καμπιονάτο του 1990 μέσα από τη Μίλαν του Μπερλουσκόνι, οι Ναπολιτάνοι είπαν «Meglio vincered aterroniche perdereda Berlusconi» , δηλαδή «Περισσότερα αξίζουν οι βλάχοι που κερδίζουν από έναν Μπερλουσκόνι που χάνει». Έτσι νίκες και ήττες από ομάδες του Βορρά, βρίσκονται σε μια ανολοκλήρωτη ιστορία που είναι φορτωμένη με μνησικακίες και φέρουν μια περιφρονημένη ταυτότητα (Μπορμπερζέ, 2007).

Ο Μαραντόνα και τα ναρκωτικά

Ο Μαραντόνα σύμφωνα με τους βιογράφους του, ξεκίνησε τα ναρκωτικά, όταν βρέθηκε στη Βαρκελώνη και είχε γίνει η μετεγγραφή του στη Νάπολι. Κατόπιν της υπογραφής του συμβολαίου με την ιταλική ομάδα και την επιστροφή του στο Πεδράλμπες είχε διοργανώσει ένα πάρτι και ήταν η πρώτη φορά που λάμβανε ναρκωτικές ουσίες. Κατά το πρώτο διάστημα της παραμονής του στην Νάπολι δεν είχε δοκιμάσει άλλη φορά ναρκωτικά , εφόσον ένας από τους βιογράφους του αναφέρει ότι ήταν συνέχεια μαζί του και έμεναν μαζί στο ξενοδοχείο. Μια εκδοχή σχετικά με την ανάμιξή του με τα ναρκωτικά, ήταν ότι επρόκειτο για ένα ζήτημα περίπλοκο και δεν είχε προετοιμαστεί, ώστε να μπορέσει να διαχειριστεί με υγιή τρόπο όλο αυτό το θέμα. Η φράση που ο ίδιος είχε πει για το συγκεκριμένο θέμα ήταν

«...έπρεπε να φροντίσω μόνος μου τον εαυτό μου, κανείς δεν μου εξήγησε πώς ήταν τα πράγματα εκεί».

Η απάντηση που έλαβε , από τους βιογράφους, είχε μια κοινωνιολογική προέκταση, καθώς αν ήταν γεννημένος σε μια πλούσια περιοχή της Αργεντινής δεν θα ασχολούνταν με το ποδόσφαιρο, αλλά με το πόλο. Ο τόπος γέννησής του το Φιορίτο είναι μια πολύ φτωχή περιοχή όπου χαρακτηριστικά ο κόσμος δεν ιππεύει τα άλογα για σπορ , αλλά από την πείνα του τα τρώει.

Ο Μαραντόνα υπήρξε και το πρώτο προϊόν παγκοσμιοποίησης και δίχως αμφιβολία ήταν ο πιο γνωστός άνθρωπος, φέροντας μια φήμη που τον οδήγησε σε πολλά αδιέξοδα, ώστε να υπάρξει πιεσμένος εσωτερικά και συγκεχυμένος. Τα ναρκωτικά θεωρήθηκαν από τον ίδιο αρχικά ως ένα βοηθητικό δεκανίκι, δίχως να συνειδητοποιεί, σύμφωνα με τους βιογράφους του το ότι ήταν ένας μονόδρομος, ένα αδιέξοδο (Signori, Wernicke, Molina, 2023). Η ευαίσθητη φύση του που τον οδήγησε να αντισταθεί στην πίεση από την πλευρά της ΦΙΦΑ και να μην υποκύψει όπως ακριβώς έγινε με άλλα γνωστά ονόματα όπως ενδεικτικά ο Πελέ σε ό τι του προσέφεραν, τον οδήγησε όμως και στο αδιέξοδο με τις εξαρτήσεις. Επίσης, η έλλειψη ορίων που είχε και η ανεπάρκεια σχετικά με την ορθή διαχείριση των δύσκολων καταστάσεων, τελικά τον έφεραν μπροστά σε μια ζωή με χλιδή και ακρότητες σε προσωπικό επίπεδο. Δεν σημαίνει ότι πρόδωσε την ιδεολογία του και το πλαίσιο της αντιδραστικής του σκέψης, αλλά δεν στάθηκε ικανός να διαχειρισθεί με τρόπο ορθό την υπέρμετρη αίγλη.

4 Πολιτική προσέγγιση

4.1 Τα σπορ, ο αθλητισμός και η πολιτική

Η περιπλοκότητα και η ανομοιογένεια του αθλητισμού είναι προϊόν της αλληλεπίδρασης των ανθρώπων, των δράσεων και των περιοχών. Αυτά τα στοιχεία συμβάλλουν με περίπλοκο τρόπο στη δημιουργία ή την εξέλιξη της πολιτικής. Οι αθλητικοί οργανισμοί του παγκοσμίου στερεώματος που διασυνδέονται και συνεργάζονται ομαλά είναι ελάχιστοι. Πολλές αθλητικές διοργανώσεις συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τουρισμού, οπότε και χρησιμοποιούνται από την πολιτεία με ποικίλους τρόπους. Σε αυτή την περίπτωση, έστω και πρόσκαιρα, πολλοί αθλητικοί σύνδεσμοι ενδέχεται να συνδιαλλαγούν εύρυθμα (Weed and Bull, 2003).

Αυτή η ανάμιξη της πολιτικής και του αθλητισμού γίνεται κατανοητή υπό το πρίσμα μιας θεωρητικής βάσης, δηλαδή της θεωρίας που ονομάζεται Πολιτική Κοινότητα και αποτελεί τους φορείς, είτε ιδιωτικούς είτε δημόσιους, που συγκλίνουν προς ένα θέμα και παρουσιάζουν κοινό στόχο και ενδιαφέρον να το αναπτύξουν (Vrondou, Kriemadis and Kartakoullis 2009). (Coleman and Skogstad, 1990).

Οι πολιτικές κοινότητες εμπεριέχουν τις βασικές και τις αντίστοιχες δευτερεύουσες. Οι βασικές περιλαμβάνουν τους ρυθμιστικούς παράγοντες που ορίζουν τους κανόνες, τις συμμετοχές και χαράσσουν τις κατευθυντήριες πολιτικές. Οι δευτερεύουσες κοινότητες περιλαμβάνουν τις ομάδες οι οποίες τηρούν και υιοθετούν τους θεσπισμένους κανόνες αλλά διαθέτουν ελάχιστους πόρους και η επιρροή που ασκούν στην πολιτική είναι μηδαμινή. Η πολιτική παρεισφρύει στον αθλητισμό δημιουργώντας την πολιτική κοινότητα όπου συμπεριλαμβάνονται τα Υπουργεία Αθλητισμού και Πολιτισμού, τα αθλητικά ΜΜΕ και διάφοροι πολιτικοί παράγοντες. Οι δευτερεύουσες πολιτικές κοινότητες του αθλητισμού είναι πιο ανοικτές και σε αυτές ανήκουν τοπικές αθλητικές αρχές, σωματεία, ομάδες και ποικίλοι αθλητικοί οργανισμοί (Laumann and Knoke, 1987. Jeffries, 2001).

Το επίπεδο αλληλεξάρτησης μιας πολιτικής κοινότητας είναι απόρροια των πόρων της, κυρίως των οικονομικών και γνωσιακών, των πληροφοριών και το είδος προθέσεων των υπόλοιπων φορέων (Smith, 1993). Η πολιτική από μόνη της

εμπεριέχει πολλές σχέσεις αλληλεξάρτησης. Συνεπώς, αυτές οι σχέσεις έχουν το χαρακτηριστικό της ανταλλαγής (Weedand Bull, 2003).

Έτσι, η απουσία σύνδεσης των πολιτικών κοινοτήτων απορρέει σε διαφωνίες και αποτυχία δημιουργίας πολιτικού δικτύου, αν και κάθε πολιτικός χώρος γεννά αυτές τις πολιτικές κοινότητες (Houlihan, 1991). Συνίσταται τα προαναφερθέντα στοιχεία του αθλητισμού να συγκλίνουν με τις εργασίες των πολιτικών οργανισμών που ασχολούνται με τον αθλητισμό, δηλαδή να εστιάσουν οι πολιτικές για τον αθλητισμό στον τρόπο αλληλεπίδρασης ανθρώπων και αθλητικών δράσεων (Weed and Bull, 2003).

Η χάραξη της κατάλληλης πολιτικής για τον αθλητισμό είναι αλληλένδετη με το πως μπορεί να ωφεληθεί ο τόπος των διοργανώσεων οικονομικά μέσω του τουρισμού, οπότε και η εκάστοτε πολιτική ηγεσία να πετύχει την προπαγάνδα της. Τα εμπλεκόμενα στοιχεία στη χάραξη της πολιτικής είναι ενδεικτικά : οι αθλητικές διακοπές, οι ποικίλες δομές και δη εγκαταστάσεις, το περιβάλλον, όπως και ο υδάτινος χώρος, οι πόροι και τα στοιχεία χρηματοδότησης , η πληροφορική όπως και η προώθηση.

Τα προαναφερθέντα στοιχεία υποδιαιρούνται σε είκοσι ένα υποστοιχεία και όλα συνδέονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, είτε σε επίπεδο στοιχείων είτε υποστοιχείων. Ακόμη, ο σχεδιασμός της κατάλληλης πολιτικής στην αθλητική κοινότητα για να επιτύχουν οι πολιτικές ηγεσίες στο θέμα των μηνυμάτων που θέλουν να περάσουν εξαρτάται από τους παρακάτω παράγοντες: την αγορά των αθλητικών συνεδρίων, την απόκτηση των μεγάλων σταδίων, την απόκτηση τουρισμού εκτός της εποχής υψηλής ζήτησης, τις ειδικές εγκαταστάσεις, την περαιτέρω ανάπτυξη των θαλάσσιων αθλημάτων, τους ρυθμιστικούς κανόνες για τη διεξαγωγή των δράσεων της υψηλής όχλησης, την αξιολόγηση της συμβολής στην οικονομία του αθλητισμού και του τουρισμού, και γενικότερα τη γενική ανάπτυξη του αθλητισμού εκπλήρωση κοινωνικών στόχων.

Αυτοί οι παράγοντες διασαφηνίζουν ποια θέματα σχετίζονται με ποιές πολιτικές κοινότητες, και τι θα μπορούσαν αυτές να κάνουν για να τα επιλύσουν, δηλαδή με τη χάραξη ποιας πολιτικής (Weed and Bull, 2003). Υπάρχουν κάποιοι κανόνες που πρέπει να τηρηθούν ώστε να υπάρξει αगाστή συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων φορέων για τη χάραξη της κατάλληλης πολιτικής στον αθλητικό τομέα είναι τα εξής: Αμοιβαιότητα, δηλαδή η αποδοχή, όπως και η προσδοκία για την αμοιβαία ωφέλεια με τη συμμετοχή τους, η συμβουλευτική, δηλαδή η ανταλλαγή συμβουλών μεταξύ των φορέων, αλλά και η αποδοχή των συμβουλών από οργανισμούς άλλου πολιτικού τομέα. Επιπλέον η Ανεπισημότητα που συνάδει με τη διασύνδεση φορέων διαφορετικών πολιτικών κοινοτήτων και που χαρακτηρίζεται από ανεπισημότητα και βοηθά στη δόμηση ενός νέου πολιτικού δικτύου με κοινά αποδεκτή γλώσσα. (Weed and Bull, 1997. Wright, 1988).

Πάντως, ο αθλητισμός, λόγω των θεάτων των αθλητικών διοργανώσεων, πάντα αποτελούσε πρόσφορο έδαφος για τη διεξαγωγή της προπαγάνδας των κυρίαρχων. Ήδη από την αρχαιότητα και τους Ολυμπιακούς αγώνες παρατηρήθηκε η εκμετάλλευση αυτών για την επίτευξη πολιτικών σκοπιμοτήτων. Υπάρχουν αναφορές ότι πολλοί αθλητές ήθελαν να διακριθούν με στόχο την δημοσιότητα ή την υστεροφημία ώστε να αποκτήσουν δημόσιο αξίωμα ή και την ίδια τη δημόσια εξουσία. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν αυτά του Χαίρωνα, ο οποίος στέφθηκε τετράκις Ολυμπιονίκης της πάλης και επιθυμούσε να γίνει τύραννος στην πόλη του με τη συνδρομή των Μακεδόνων, αλλά και του Κύλωνα του Ολυμπιονίκη που αποπειράθηκε να καταλύσει την αθηναϊκή δημοκρατία. Ο Αλκιβιάδης στέφθηκε Ολυμπιονίκης με 7 άλογα και όχι 4 και χρησιμοποίησε αυτό το επίχειρημα για να για να αναλάβει ως ηγέτης στη Σικελική εκστρατεία αποδεικνύοντας ότι αν και η Αθήνα, λόγω του διαρκούς πολέμου βίωνε οικονομικές δυσκολίες, είχε την οικονομική δυνατότητα να συντηρεί δυνατά άλογα αφού κέρδισαν 3 νίκες.

Στις παραπάνω περιπτώσεις διαφαίνεται η καπήλευση της αναγνωρισιμότητας των Ολυμπιονικών με στόχο την κατάλυση των θεσμών, αν και ο Αλκιβιάδης κάνοντας χρήση των θεσμών και των δημοκρατικών τους διαδικασιών κατάφερε να εκλεγεί ως ηγέτης (Βράχας, 1981).

Κατά τη ρωμαϊκή περίοδο, οι διαρκείς επεκτατικοί πόλεμοι επιβάρυναν την οικονομία του κράτους και την κοινωνική οργάνωση της αυτοκρατορίας. Όμως, οι Ρωμαίοι άρχοντες εφάρμοσαν μια πολιτική για να αποπροσανατολίζουν την κοινή γνώμη από τα προβλήματα της αυτοκρατορίας. Προώθησαν και παρουσίασαν στο κοινό τις τέχνες και τον αθλητισμό. Τα θεάματα ήταν βίαια και οι πολίτες τα λάτρευαν. Τα θεάματα περιελάμβαναν μονομαχίες μεταξύ θηρίων, ομάδων, ανθρώπων και διάφορους συνδυασμούς μεταξύ αυτών. Επιπροσθέτως, οι κανόνες και ο εξοπλισμός μεταβάλλονταν συχνά με στόχο την επιδείνωση της βιαιότητας, ενώ διεξάγονταν και ναυμαχίες (Μουρατίδης, 2009). Σύμφωνα με τον Ιουβενάλη, τον γνωστό Ρωμαίο κωμικό και σατυρικό ποιητή, στο έργο Σάτιρες, ο αυτοκράτορας διένειμε σιτάρι και πρόσφερε θέαμα στο κοινό με στόχο να αποσπά την προσοχή του λαού από την κοινωνική παρακμή. Όσο περισσότερα και παράξενα δρώμενα εισήγαγε, τόσο περισσότερο επιτυχημένος θεωρούταν (Μουρατίδης, 2009).

Κατά τη Βυζαντινή περίοδο, η προσοχή και το ενδιαφέρον στράφηκε στο θέατρο και τον βυζαντινό ιππόδρομο με την ανοχή της εκκλησιαστικής αρχής. Πολλοί ιστορικοί υποστηρίζουν ότι η χάραξη της πολιτικής γινόταν στην Αγία Σοφία, το παλάτι και τον ιππόδρομο χαρακτηρίζοντας τους ως χώρους-θεσμούς. Πάντως, όλες οι πομπές, οι ξένες αποστολές, οι τελετές και οι συγκεντρώσεις περνούσαν από αυτά τα οικοδομήματα αφού αποτελούσαν ενδείξεις ισχύος του Βυζαντίου. Οι αυτοκράτορες υποστήριζαν κάποιες από τις ομάδες του ιπποδρόμου της τότε εποχής και ονομάζονταν με βάση το χρώμα του ενδύματος του οδηγού. Οι ομάδες αυτές έγιναν πολιτικοί φορείς (Γιατσης, 2000. Rice, 1980).

Οι κυριότερες ομάδες του ιπποδρόμου της Κωνσταντινούπολης ήταν τέσσερις: Βένετοι, Πράσινοι, Λευκοί, Ρούσσοι. Σχετικά με την ονομασία τους, εικάζεται ότι τα

ονόματα τους προήλθαν από τα τέσσερα στοιχεία της φύσης ή τις τέσσερις εποχές. Όσον αφορά την ταξική τους προέλευση, οι Βένετοι ήταν οι αριστοκράτες και διαβίωναν στο κεντρικό τμήμα της πόλης, ενώ οι Πράσινοι ζούσαν στα περίχωρα και ήταν ξένοι (Βάλτερ, 1990).

Κάποια περίοδο, οι Βένετοι αύξησαν την ισχύ τους, οπότε μπορούσαν να πιέσουν τον αυτοκράτορα για συγκεκριμένες αποφάσεις, οπότε η αθλητική τους ισχύ μετατράπηκε σε πολιτική. Οι Πράσινοι, αντίστοιχα, την ίδια περίοδο, έδιναν πολιτικό τόνο και χαρακτήρα στην αντίδραση τους δηλώνοντας πίστη στον πρώην προστάτη τους, δηλαδή τον αυτοκράτορα Αναστάσιο και τους ανιψιούς του, Υπάτιο και Πομπήιο. Εκείνη την εποχή, δυο υπουργοί του αυτοκράτορα, και συγκεκριμένα ο έπαρχος του πραιτορίου Ιωάννης Καππαδόκης και ο κουέστορας Τριβωνιανός, αύξησαν τη φορολογία και συμπεριφέρονταν τυραννικά (Βάλτερ, 1990).

Στη σύγχρονη εποχή είναι αρκετά ενδιαφέρουσα σχετικά με τη διασύνδεση πολιτικής και αθλητισμού αφού οι Ολυμπιακοί Αγώνες μετατρέπονται σε πεδίο διπλωματικών αντιστοιχιών και πιέσεων στο παρασκήνιο πριν την έναρξή τους (Καϊμακάκης, 2008). Ήδη από την αναγέννηση των Ολυμπιακών Αγώνων στη σύγχρονη εποχή, η βασιλεία στην Ελλάδα εκμεταλλεύτηκε τη συγκυρία για να αυξήσει την επιρροή της στο εσωτερικό του τόπου και να αναβαθμίσει την κοινωνική της εικόνα. Είναι σημαντική η αναφορά στο Σπύρο Λούη και τη νίκη του στο Μαραθώνιο.

Η νίκη στο Μαραθώνιο του Σπύρου Λούη και η κατάληψη της δεύτερης θέσης από τον Χαρίλαο Βασιλάκο ήταν αξιοσημείωτες για τους Έλληνες. Συνέπεσαν με την περίοδο της ωρίμανσης της Μεγάλης Ιδέας, δηλαδή της αποκατάστασης των αλύτρωτων περιοχών και της εικόνας της Ελλάδας ως τη χώρα των δυο ηπείρων και των πέντε θαλασσών, η οποία σαν απόπειρα φάνταζε ως μααραθώνιος εξαιτίας των αντιξοοτήτων και του απαιτούμενου κόπου. Η νίκη των αρχαίων Ελλήνων έναντι των εχθρών εξ ανατολής συσχετίστηκε με τη νίκη του Λούη που συμβόλισε την ηθική ανάταση του ελληνικού λαού για τον επικείμενο αγώνα κατά των κατακτητών της ανατολής (Καϊμακάκης, 2008. ΔΟΕ, 2011).

4.2 Πολιτική και ποδόσφαιρο

Ο σπουδαίος Ουρουγουανός συγγραφέας, δημοσιογράφος και λογοτέχνης Εδουάρδο Γκαλεάνο ανήκει στις σημαντικότερες προσωπικότητες του λατινοαμερικανικού κόσμου. Στο καλλιτεχνικό του δημιούργημα “Τα χίλια πρόσωπα του ποδοσφαίρου” αναλύει την ιδιότυπη και γοητευτική σχέση του ποδοσφαίρου με το πλήθος των οπαδών και αφοσιωμένων φίλων του παγκοσμίως γράφοντας:”... *Μολονότι ο οπαδός μπορεί να παρακολουθήσει το θαύμα με μεγαλύτερη άνεση από την τηλεόραση, προτιμάει την περιπλάνηση προς αυτόν τον τόπο προσκυνήματος, όπου θα δει τους αγγέλους του να αγωνίζονται με σάρκα και οστά ενάντια στους δαίμονες που έχουν βάρδια. Εδώ ο οπαδός κουνάει το μαντίλι του, καταπίνει το σάλιο του, γκλουπ, καταπίνει φαρμάκι, μασάει το σκούφο του, ψιθυρίζει προσευχές και κατάρες, και ξαφνικά γδέρνει το λαιμό του σε μια επευφημία και πηδάει σαν τον ψύλλο, αγκαλιάζοντας τον άγνωστο που φωνάζει γκολ δίπλα του. Όσο διαρκεί αυτή η ειδωλολατρική τελετουργία, ο οπαδός δεν είναι ένας αλλά πολλοί. Μαζί με χιλιάδες άλλους πιστούς συμμερίζεται την πεποίθηση ότι είμαστε οι καλύτεροι, ότι όλοι οι διαιτητές είναι πουλημένοι, όλοι οι αντίπαλοι είναι ύπουλοι. Σπάνια ο οπαδός θα πει: Απόψε παίζει η ομάδα μου. Συνήθως λέει: Απόψε παίζουμε εμείς. Ο δωδέκατος αυτός παίκτης γνωρίζει καλά ότι αυτός είναι που φυσάει τους ανέμους του πάθους που σηκώνουν την μπάλα όταν αυτή κοιμάται, όπως οι άλλοι έντεκα παίκτες γνωρίζουν καλά ότι αγώνας χωρίς οπαδούς είναι σαν να χορεύεις χωρίς μουσική...”.*

Εξαιτίας αυτής της στάσης των οπαδών του ποδοσφαίρου, αυτό έχει λατρευτεί αλλά και μισηθεί όσο κανένα άλλο. Έτσι, έχει κατηγορηθεί ως το όπιο του λαού και των μαζών σύμφωνα με κάποιους, αλλά και ως το δεκανίκι του καπιταλισμού σύμφωνα με κάποιους άλλους. Οι αφοσιωμένοι και φανατικοί οπαδοί αντιμετωπίζουν ως έπος το

συγκεκριμένο άθλημα ακόμα και αν αυτοί οι φανατισμένοι οπαδοί προέρχονται από οποιαδήποτε χώρα. Ο φανατισμός στο γήπεδο εκφράζεται διότι στον υπόλοιπο κοινωνικό χώρο υπάρχει φανατισμός. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι Τούρκοι ποδοσφαιριστές στον πρόσφατο αγώνα έναντι της Αλβανίας και της Γαλλίας πανηγύρισαν με στρατιωτικούς χαιρετισμούς υποστηρίζοντας τον Τούρκο πρόεδρο Ερντογάν για την αιματοχυσία στη Συρία με την Ευρώπη να αντιδρά διότι επέστρεψαν οι μνήμες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Αυτό το συμβάν οδήγησε τους ανθρώπους να συνειδητοποιήσουν τη διαπλοκή πολιτικής και ποδοσφαίρου (Χουλιάρα, 2019).

Με το πέρασμα του χρόνου, παρατηρήθηκαν να γίνονται ποδοσφαιρικοί αγώνες οι οποίοι και αποτέλεσα την αφορμή για περαιτέρω κινηματικές πολιτικές δράσεις και ενέργειες. Χαρακτηριστική ήταν η κατάσταση στην Αλγερία, καθώς και το Ιράν όπου κατά τη δεκαετία του 80 παρατηρούνταν η μετατροπή αυτών σε πολιτικές διαδηλώσεις, καθώς το πλήθος εναντιωνόταν στον Χομεϊνί. Μια επίσης αντίστοιχη ενέργεια έλαβε χώρα κατά τον τελικό κυπέλλου Γαλλίας το 1984 όπου εκεί οι φίλαθλοι παρουσιάστηκαν, έδωσαν το παρόν, ώστε να διεκδικήσει τα δικαιώματά του ο εργατικός κόσμος της χαλυβουργίας (Boniface, 2008 ,Williams , 2013).

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά σε άλλα παραδείγματα ποδοσφαιρικών αγώνων, που έχουν πολιτική διάσταση. Η δημοφιλία του ποδοσφαίρου και η διείσδυση του στην κοινωνία οφείλεται στη δημοκρατικότητα του, δηλαδή όλοι δύναται να συμμετάσχουν και να αθληθούν μέσω αυτού του αθλήματος. Δεν έχει σημασία το ύψος, το βάρος αφού όλοι είναι κάτοχοι του δικαιώματος να κλωτσήσουν τη μπάλα, ειδικά όταν δεν είναι αναγκαία η ύπαρξη της μπάλας γι' αυτό. Το στήσιμο ενός ποδοσφαιρικού αγώνα μπορεί να γίνει άμεσα με την ύπαρξη ενός νεραντζιού ή κουτιού αναψυκτικού ή κουκουναριού. Αυτός είναι ο κύριος λόγος που η πλειονότητα του κόσμου αγαπά το ποδόσφαιρο φανατικά, οπότε η δύναμη των φιλάθλων είναι ισχυρή. Έχει καταγραφεί περιστατικό στο οποίο οι φίλαθλοι απέβαλαν το διαιτητή διότι έδειξε κόκκινη κάρτα στον Πελέ, συνεπώς ο συγκεκριμένος παίκτης επανήλθε στον αγώνα ο οποίος συνεχίστηκε με διαφορετικό διαιτητή. Η παρουσία των

φιλάθλων στο χώρο του αγώνα προσδίδει μια διαφορετική νότα σε αυτόν. Σύμφωνα με τον Γκαλεάνο, “ένας αγώνας χωρίς οπαδούς είναι σαν να χορεύεις χωρίς μουσική”.

Βέβαια, στη σύγχρονη εποχή, τα τεκταινόμενα του ποδοσφαίρου καθορίζονται και ελέγχονται από τον τομέα του μάρκετινγκ. Η κυριαρχία του καπιταλισμού επί του ποδοσφαίρου είναι μη αναστρέψιμη, οπότε όλοι οι παράγοντες και οι φορείς αυτού του αθλήματος είναι αναγκασμένοι να προσαρμόζονται και να ακολουθούν. Ακόμα, έχει παρατηρηθεί ότι οι φίλαθλοι ενεργούν με βάση πολιτικά κίνητρα αφού η πολιτική παρεισφύρει και στον αθλητισμό. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα που ακολουθούν παρακάτω:

- Σερβία-Αλβανία

Κατά τη διάρκεια του αγώνα μεταξύ αυτών των δυο ομάδων, μια σημαία της μεγάλης Αλβανίας εμφανίστηκε με τηλεκατευθυνόμενο πάνω από το γήπεδο και υπήρξαν αντιδράσεις εντός του γηπέδου.

- Ελλάδα-Τουρκία

Η Αθήνα φιλοξένησε το κύπελλο της φιλίας το Μάιο του 1949 όπου συμμετείχαν οι εθνικές ομάδες της Ελλάδας, της Ιταλίας, της Αιγύπτου και της Τουρκίας με στόχο τη συμφιλίωση αυτών των λαών. Στους ημιτελικούς αγώνες, η Ελλάδα νικήθηκε από την Ιταλία και η Αίγυπτος από την Τουρκία. Στις 20/05/1949, η Ιταλία αγωνίστηκε ενάντια στην Τουρκία, με τους Ιταλούς να αναφέρουν ότι οι αντίπαλοι τους τους μάρκαραν σκληρά. Οι Ιταλοί νίκησαν με τελικό αποτέλεσμα 3-2 και η Τουρκία αποχώρησε μετά το τρίτο γκολ των Ιταλών και εξέφρασαν διαμαρτυρίες για τις ενέργειες του Έλληνα διαιτητή. Οι θεατές αποδοκίμασαν την αντίδραση τους και ο αγώνας περατώθηκε με απουσία άλλων επεισοδίων.

Οι Τούρκοι θεώρησαν ότι το θέμα είναι βαρύνουσας σημασίας και υποστήριξαν ότι η εθνική τους ομάδα δέχτηκε επίθεση. Οι εφημερίδες τους υποστήριζαν το πολεμικό κλίμα λέγοντας πως δεν υφίσταται η ελληνοτουρκική φιλία και γι’ αυτό πρέπει να υπάρξει ανταλλαγή συνόρων και να παύσουν οι εξαγωγές των τροφίμων προς την

Ελλάδα αποσκοπώντας να βιώσουν οι Έλληνες την πείνα. Οι αναφορές στην τουρκική βουλή ενάντια στην Ελλάδα ήταν πολύ προσβλητικές, αν και η Ελλάδα δεν αντέδρασε διότι μόλις είχε λήξει ο ελληνικός εμφύλιος. Αργότερα, αντέδρασε έναντι της απαράδεκτης στάσης των γειτόνων που υποστήριζαν ότι μελλοντικές ελληνικές αθλητικές αποστολές στην Τουρκία θα βιώσουν άσχημη συμπεριφορά από τους Τούρκους. Τα άρθρα στις τουρκικές εφημερίδες δήλωναν μια στάση παρόμοια με αυτή που είχαν υιοθετήσει κατά το Β' Π.Π. Έτσι, οι αντιδράσεις των Ελλήνων συνεχίστηκαν, οπότε αυτή η πολιτική σύγκρουση έλαβε τέλος. (Λιαργκόβας, 2017).

- Γιουγκοσλαβία

Ο αγώνας ανάμεσα στις ομάδες Ερυθρό Αστέρα και Ντιναμό Ζάγκρεμπ στις 13-05-1990 υποδήλωσε το πολεμικό κλίμα που υπήρχε στην τότε Γιουγκοσλαβία. Οι φίλαθλοι των δυο ομάδων εξέφραζαν τις πολιτικές τους επιδιώξεις. Επεξηγηματικά, οι φίλαθλοι του Αστέρα μάχονταν για την εθνοκάθαρση της Σερβίας, ενώ αυτοί της Ντιναμό για την ανεξαρτησία της Κροατίας. Αυτό οδήγησε στη σύγκρουση μεταξύ των οπαδών των δυο ομάδων ξεκίνησε με αυτούς του Αστέρα να επιτίθενται στους οπαδούς της Ντιναμό με όπλα και μαχαίρια φωνάζοντας συνθήματα όπως “το Ζάγκρεμπ είναι σέρβικο” και “θα σκοτώσουμε τον Τούτζμαν” που ήταν ο Κροάτης ηγέτης και ο αγώνας δεν περατώθηκε ποτέ. Συνεπώς, η ομάδα του Αστέρα διέφυγε με αεροπλάνο.

- Αίγυπτος

Στη 01/02/2012, στην Αίγυπτο, υπήρξαν 79 νεκροί μετά το πέρας του αγώνα πρωταθλήματος ποδοσφαίρου ανάμεσα στις ομάδες Αλ Αχλί και Αλ Μαρσί. Οι φίλαθλοι της γηπεδούχου επιτέθηκαν στους αντίστοιχους της φιλοξενούμενης ομάδας λόγω των πολιτικών τους κινήτρων. Η Αλ Αχλί προσκείται στη Μουσουλμανική Αδελφότητα, η οποία ήταν η νικήτρια των εκλογών, ενώ η Αλ Μαρσί υποστήριζαν τον Χόσνι Μουμπάρακ, δηλαδή τον απερχόμενο ηγέτη.

● Ισπανία

Το σημαντικότερο παιχνίδι του πρωταθλήματος ποδοσφαίρου της Ισπανίας, αλλά και ένα από τα σημαντικότερα της Ευρώπης με συμμετέχουσες δυο δημοφιλέστατες ομάδες παγκοσμίως, ονομάζεται Ελ Κλάσικο. Οι συμμετέχουσες ομάδες είναι αυτές των Καταλάνων και των Καστιγιάνων, δηλαδή η Μπαρτσελόνα και η Ρεάλ Μαδρίτης. Οι οπαδοί της Μπαρτσελόνας είναι αριστεροί, ενώ αυτοί της Ρεάλ δεξιοί. Η εχθρότητα επιδεινώθηκε όταν ο Φράνκο κατέστησε ως εξουσιαστικό κέντρο τη Μαδρίτη απαγορεύοντας στους Καταλανούς και τους Βάσκους να μιλούν με την αντίστοιχη τοπική τους διάλεκτο και να αποτίνουν τιμές στις παραδόσεις και τα ήθη τους.

Ο πρόεδρος της ομάδας των Καταλανών και ηγέτης του αριστερού τους κόμματος Γιοζέπ Σουνιόλ δολοφονήθηκε από το στρατό του Φράνκο το 1936, οπότε η Καταλονία μίσησε το δικτάτορα και την αγαπημένη του ομάδα, τη Ρεάλ, αφού χρησιμοποιούσε τις επιτυχίες της για να διεξάγει την προπαγάνδα του. Ο αθλητικός ποδοσφαιρικός χώρος Καμπ Νου της Μπαρτσελόνα κατέστη τόπος διαμαρτυρίας ενάντια στο φασιστικό καθεστώς. Άλλωστε, ποτέ κανείς προσκεείμενος στο Φράνκο δεν πήγε σε αυτόν το χώρο (Λιαργκόβας, 2017).

Η ιστορία του ποδοσφαίρου «..είναι μια βία ...είναι η έκφραση μιας ξεστρατισμένης εξέγερσης που περισσότερο ενισχύει παρά απειλεί την καθεστηκυία εξουσία» για τον Ι. Ραμονέ (LeMonde Diplomatique). Υποστηρίζει λοιπόν ο τελευταίος ότι οι εκάστοτε συζητήσεις σχετικά με το ποδόσφαιρο έχουν στη βάση τους ένα καίριο λάθος. Τοποθετούν δηλαδή στο ποδόσφαιρο σε μια πολιτική ζυγαριά ώστε να κρίνουν και στη συνέχεια να κατακρίνουν την επίδραση που αυτό έχει στις εκάστοτε πολιτικές μάζες , δίχως όμως και να ξεκινούν από το γεγονός ότι αυτή η ζυγαριά είναι ήδη πειραγμένη. Τα αποτελέσματα λοιπόν είναι σύμφωνα με εκείνον που ρυθμίζει το ζύγι. Αναγνωρίζεται έτσι ότι ακόμη και στις πιο σκοτεινές σελίδες του, και από το πώς χρησιμοποιήθηκε στα χέρια των φασιστών , των τυράννων και των δικτατόρων, ότι τελικά είναι ένα παιχνίδι που ακόμα και σήμερα παραμένει πιστό στη δημοκρατία.

Βάσει των κανόνων που υπάρχουν στη ΦΙΦΑ, στο γήπεδο δεν είναι ανάγκη να διακινείται κανένα μήνυμα. Ωστόσο, αυτό δεν ίσχυε όταν ο Ανιέλι που ήταν ο ιδιοκτήτης της Γιουβέντους και επηρέαζε και την ΦΙΦΑ, ανάγκασε τους παίκτες να φορούν το μαύρο περιβραχιόνιο, επειδή είχε αποβιώσει ο φίλος του βασιλιάς Βιτόριο Εμμανουέλε. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, μπορεί αν τοποθετηθεί και αυτό που έγινε με τον Μαραντόνα και το επερχόμενο ποδοσφαιρικό τέλος του στο Μουντιάλ των ΗΠΑ, όπου και κατηγορήθηκε ότι έκανε χρήση εφεδρίνης, παρότι βέβαια στο National Basketball Association έχει απαγορευτεί μόνο η χρήση της ηρωίνης όπως και της κοκαΐνης. (Μπογιόπουλος&Μηλάκας, 2016).

4.3 Ο Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα και οι επιλογές του ως απότοκος πολιτικών θέσεων

Ο 20ός αιώνας υπήρξε ο αιώνας των μεγάλων κοινωνικών και δη πολιτικών αλλαγών και μάλιστα στον χώρο του ποδοσφαίρου αναδεικνυόταν πάντοτε μια σχέση με την πολιτική. Έτσι λοιπόν τόσο η πολιτική όσο και το ποδόσφαιρο είναι εφικτό να διαμορφώσουν πάθη και εντάσεις όπως και να ανασύρουν τη φαντασία των φιλάθλων. Όσον αφορά λοιπόν τον Μαραντόνα, επρόκειτο για μια ιδιαίτερα σημαντική συνάντηση που του διαμόρφωσε μια εικόνα που παρέπεμπε στον ρεαλισμό, μια μάλιστα συνάντηση μέσα από την οποία δεν γινόταν ξεκάθαρο το σημείο που ξεκινούσε το ποδόσφαιρο και που τελείωνε και ολοκληρωνόταν η πολιτική.¹⁸

Η θέση που είχε απέναντι στη ΦΙΦΑ

¹⁸<https://www.kathimerini.gr/athletics/561174103/ntiegko-marantona-mia-zoi-gemati-pathi/>

Ο ίδιος ο Μαραντόνα ανέφερε ότι για τον ισχυρό Βορρά οι επιτυχίες που είχαν προκύψει με την Νάπολι αποτέλεσαν ένα πολύ δυνατό χτύπημα. Πιο συγκεκριμένα, δεν ήταν μόνο στη Νάπολη που είχε πολλούς οπαδούς ούτε και αυτός ήταν ο μοναδικός τόπος από όπου εξέλαβε αγάπη, καθώς όλος ο Νότος ήταν με το μέρος του. Ο Μαραντόνα δηλαδή, θεωρούσε τον εαυτό του ως «τη σημαία του Νότου», διότι στάθηκε απέναντι στον Βορρά και έκανε αγώνα για να δώσει χαρά στους φτωχούς του Νότου. Πίστευε μάλιστα, ότι μέχρι τέλους τον αγαπούσαν οι κάτοικοι του Νότου. Ως και το 1986 για παράδειγμα, η Γιούβε πήγαινε στο Σαν Πάολο νικούσε με τρία γκολ και εν συνεχεία επέστρεφε. Ύστερα, πήγαινε η Μίλαν νικούσε και εκείνη και επέστρεφε και αυτή, όπως επίσης και η Ίντερ. Όταν όμως ο Μαραντόνα πήγε και άρχισε να δομείται η ομάδα της Νάπολι, όλα άρχισαν να λαμβάνουν μια ξεχωριστή πορεία, ωστόσο αποτέλεσε και στόχαστρο. Ξεκίνησαν λοιπόν ,οι συνεχείς νίκες προς την Ίντερ, τη Γιούβε, τη Μίλαν και σε οποιαδήποτε άλλη ομάδα. Εξάλλου, όπως σημειώνει σε έναν τελικό του super cup μπόρεσαν να νικήσουν την Γιούβε με πέντε γκολ, το οποίο και έμεινε στην ιστορία. Υποστηρίζει ότι από τότε επιδίωκαν να τον σκοτώσουν , ιδιαίτερα το 1990 πιο πολύ από ποτέ. Το επόμενο έτος ο Ματεράτσι όπως και ο Φερλαΐνο προχώρησαν σε επιθετικές κινήσεις, καθώς τους χαρακτήρισε ως εγκληματική οργάνωση . (Μαραντόνα- Αρκούτσι, 2018).

Όσον αφορά το θέμα της ΦΙΦΑ ο ίδιος υποστήριζε ότι οι παίκτες έπρεπε να δείχνουν μεγαλύτερη προσοχή, να είναι γενικότερα πιο ενωμένοι και αποφασιστικοί, όπως ήταν οι ίδιοι στο Μεξικό. Έκανε λόγο για τις προσπάθειες από την πλευρά της ΦΙΦΑ να τον εξαγοράσουν πολλές φορές, και μάλιστα ανέφερε ότι την ίδια τακτική ακολούθησαν κατά τη διάρκεια των εορτασμών των εκατό χρόνων της Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου της Αργεντινής όπου και του απένειμαν μετάλλιο και στη συνέχεια έγιναν προσπάθειες από την πλευρά της ΦΙΦΑ για «εξαγορά». Πιο αναλυτικά, ήταν το 1993 όταν η Εθνική είχε αγώνα εναντίον της Δανίας και στη συνέχεια εναντίον της Βραζιλίας. Ο Μαραντόνα λοιπόν στην αυτοβιογραφία του υποστηρίζει ότι μετά που τον τίμησαν με μετάλλιο και τον ανακήρυξαν ως τον καλύτερο παίχτη στην ιστορία

του ποδοσφαίρου, τον προσέγγισε ο Χαβελάντζε μαζί με τον Σεπτ Μπλάτλερ, όπου και του πρότειναν να γίνει μέλος της οικογένειας της ΦΙΦΑ. Όταν εκείνος αρνήθηκε, απαντώντας ότι έχει οικογένεια, η απάντηση από την πλευρά τους ήταν ότι όσοι ανήκουν στην οικογένεια της ΦΙΦΑ έχουν και διαφορετική αντιμετώπιση, όπως και άλλα οικονομικά προνόμια. Η απάντηση του Μαραντόνα ήταν καθηλωτική, εφόσον διευκρίνισε τους στόχους του ως ποδοσφαιριστής «...μάλλον έχετε μπερδευτεί. Εμένα η δουλειά μου είναι να παίζω ποδόσφαιρο. Κερδίζω τα λεφτά μου, κλοτσώντας την μπαλίτσα και την κλοτσάω πολύ καλά».¹⁹

Υποστήριζε μάλιστα ότι ήταν αρκετοί εκείνοι οι παίκτες, που όφειλαν να είναι ξεκάθαροι, όπως ήταν ο ίδιος απέναντι σε τέτοιου είδους προτάσεις. Ο Μαραντόνα ανέφερε ότι ανάλογη ήταν και η θέση του Ντιντιέ Ντρογκμπά, που τον χαρακτήριζε ως φαινόμενο και τον θαύμαζε, καθώς χρησιμοποιούσε και εκείνος το ποδόσφαιρο ως ένα μέσον ένωσης για όλον τον κόσμο. Μια άλλη προσωπικότητα που ο Μαραντόνα υπερασπιζόταν, λόγω της στάσης του προς τη ΦΙΦΑ ήταν ο Ρομάριο, ο οποίος είχε θέση πλέον στην πολιτική και εκλάμβανε το ποδόσφαιρο με αντικειμενικότητα και δικαιοσύνη, καθώς επέβαλλε τιμωρίες σε όσους είχαν διαπράξει εγκληματικές ενέργειες για το άθλημα. Για τον εαυτό του, ο Μαραντόνα πίστευε ότι τηρούσε στάση ανάλογη με εκείνη του Χρίστο Στόιτσκοφ, που τον χαρακτήριζε ως αντάρτη και μαχητή. Στην αντίθετη πλευρά, και σύμφωνα με το σύστημα θεωρούσε τον Πλατινί ο οποίος επιδίωκε, βάσει πάντα της άποψης του Μαραντόνα να βρίσκεται στο μέρος και των δυο πλευρών. Μάλιστα, ανέφερε χαρακτηριστικά «...για αυτό ήθελα να κερδίσω τον Πλατινί στο γήπεδο. Ήθελα στο Μεξικό να του δείξω ποιος ήταν ο καλύτερος. Με εκείνον είχα πραγματική αντιπαλότητα...»²⁰.

Σύμφωνα πάντα με την άποψη του Μαραντόνα η ΦΙΦΑ, όπως και το πλαίσιο της «οικογένειας» που εκείνη παρέπεμπε ήταν για τον ίδιο μια κατάσταση όμορη της μαφίας. Ενδεικτικά, έκανε αναφορά στις αγορές και τα προσωπικά έξοδα των ευνοούμενων που ανήκαν σε αυτήν και που οι πληρωμές τους πραγματοποιούνταν με

¹⁹Μαραντόνα- Αρκούτσι 2018: 178-9

²⁰Μαραντόνα- Αρκούτσι 2018: 180

τα χρήματα της ΦΙΦΑ, άρα με τα χρήματα που στην ουσία ανήκαν στο ποδόσφαιρο. Η θέση του για όσους ήταν υποστηρικτές της ΦΙΦΑ ήταν πολύ αρνητική, διότι πίστευε ότι δεν είχαν αρχές και αξιακούς κώδικες για το ποδόσφαιρο, αλλά κατά αντίθετο τρόπο είχαν ωφελμιστική τάση. Ο ίδιος οραματιζόταν μια διαφορετική επιτροπή και ακόμη έκανε αναφορά για την επιτακτική ανάγκη να υπάρξει πρόληψη σχετικά με το ντόπινγκ και όχι μόνο τιμωρητική διάθεση. Ένα άλλο στοιχείο που υπογράμμιζε ήταν η θέση και σαφώς η αποστασιοποίηση που έπρεπε να έχουν οι διάφορες μάρκες σχετικά με το ντόπινγκ, δηλαδή να μην έχουν προστατευτική κατεύθυνση απέναντι σε δημοφιλείς παίκτες, καθώς «...επεμβαίνουν για να μην καταστραφεί η καριέρα των stars τους»²¹.

Ένα άλλο ζήτημα που ανέσυρε ήταν εκείνο της επιλογής εδρών στο Μουντιάλ. Δεν ήταν σύμφωνος με την επιλογή δύο εδρών ταυτοχρόνως, διότι πίστευε ότι αυτή η επιλογή παρέπεμπε στο να έχουν όλο και περισσότερους ψήφους και βέβαια χρήματα και μίζες. Η λύση που πρότεινε ήταν να εξετάζονται οι υποψήφιες χώρες και στη συνέχεια να επιλέγουν μια πόλη για το επόμενο Κύπελλο. Ωστόσο, δεν αμφέβαλλε ότι τέτοιου είδους αλλαγές δεν συνέφεραν τη ΦΙΦΑ η οποία και είχε εκλέξει ως πρόεδρο τον Τζιάνι Ινφαντίνο, ο οποίος ως τότε είχε μια κατώτερη θέση. Η ερμηνεία του Μαραντόνα για την εν λόγω επιλογή ήταν η σκοπιμότητα να μην υπάρξει βελτίωση και αξιοκρατία στη διοίκηση, αλλά άτομα που θα ακολουθούσαν την μέχρι τότε κατεύθυνση. (Μαραντόνα- Αρκούτσι, 2018)

Πολιτικοί και Μαραντόνα

Υπήρξε θαυμαστής των μεγάλων πολιτικών επαναστατικών μορφών, και ήταν ιδιαίτερες οι σχέσεις του με τον Κουβανό επαναστάτη Φιντέλ Κάστρο. Ο Αργεντίνος ποδοσφαιριστής τον είχε επισκεφτεί για πρώτη φορά στην Κούβα μετά από το Μουντιάλ στο Μεξικό (1978) και από τότε αναπτύχθηκε μεταξύ τους μια φιλία και ένας στενός δεσμός μέσα σε βάθος χρόνου. Εξάλλου, η Κούβα ήταν στο πλευρό του σε πολύ σημαντικές και δύσκολες στιγμές του, όπως ενδεικτικά τότε με τον εθισμό

²¹Μαραντόνα- Αρκούτσι 2018: 181

του όπου ο Φιντέλ τον είχε προσκαλέσει σε μια κλινική στη χώρα του, ώστε και να έχει την κατάλληλη περίθαλψη. Για τον Μαραντόνα η σχέση που είχε με τον Κάστρο ήταν σημείο αναφοράς στη ζωή του, καθώς τον θεωρούσε πατέρα του και ότι του είχε ανοίξει τις πόρτες της Κούβας, όταν από την Αργεντινή δεν είχε τέτοια αντιμετώπιση. Επίσης, ήταν υπέρμαχος και του Ούγκο Τσάβες της Βενεζουέλας, που τον είχε χαρακτηρίσει ως έναν υπέροχο άνθρωπο και πως τα λόγια του και οι πράξεις του είναι ορθές. Συνέχισε να έχει επαφές με τη Βενεζουέλα και φιλικές σχέσεις με τον διάδοχό του τον Ν. Μαντούρο. Ακόμη ο Μαραντόνα το 2019, υποστήριξε τον τέως πρόεδρο της Βολιβίας τον Έβο Μοράλες, που ήταν ένα ίνδαλμα για τους αγώνες που πραγματοποιούσαν οι αυτόχθονες της Νότιας Αμερικής. Χαρακτηριστική ήταν η πολιτική κρίση στη Βολιβία σχετικά με τις κατηγορίες για νοθεία στις κάλπες και την επερχόμενη νίκη του. Τότε κατά άμεσο τρόπο στα social media, ο Αργεντίνος ποδοσφαιριστής ανήρτησε μια κοινή φωτογραφία τους και σχολίασε για την κατάσταση στη Βολιβία την προσωπική του λύπη για το πραξικόπημα που είχαν κατασκευάσει, τη στιγμή που ο Έβο Μοράλες ήταν πολύ καλός και ταπεινός που εργαζόταν για τον λαό του. Σε γενικές γραμμές, οι θέσεις που είχε ο Μαραντόνα προς τις χώρες της Νότιας Αμερικής, ήταν πολύ θετικές και υπερασπιζόταν αυτές τις χώρες καθώς ήταν αντίθετες προς την πολιτική των ΗΠΑ. Με μια πιο διεισδυτική ματιά, οι σχέσεις του με τις ΗΠΑ δεν χαρακτηρίζονταν ως καλές, και το 2005 είχε λάβει μέρος στις διαδηλώσεις που έγιναν στην Αργεντινή εναντίον του Τζορτζ Μπους. Είχε στην πραγματικότητα εναντιωθεί στην πολιτική του και ειδικά στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ. Αντιθέτως, έδειχνε ιδιαίτερη συμπάθεια προς τον Μπαράκ Ομπάμα και σε μια συνέντευξή του έδειξε τη συγκεκριμένη προτίμηση. Εν συνεχεία, ήταν αντίθετος στην πολιτική του Ντόναλντ Τραμπ και απευθυνόταν ειρωνικά προς το πρόσωπό του. Δεν είχε λάβει και βίζα για τις ΗΠΑ, λόγω της προσβλητικής αυτής στάσης του απέναντι στον Πρόεδρο. Κατά αντίθετο τρόπο, έδειχνε μια θετική στάση απέναντι στον Πούτιν (Μαραντόνα- Αρκούτσι, 2018).

Εν γένει ο Μαραντόνα, είχε συνδέσει τη σκέψη και τα όνειρά του με την εθνική της Αργεντινής, όπως και με την ομάδα της Νάπολι. Ήταν εκείνος που στην ουσία ένωσε

τους δυο καταπιεσμένους Νότους και όπως ήδη έγινε αναφορά εναντιώθηκε σε πολιτικούς αρχηγούς και όχι μόνο αναφορικά με πολιτικά ζητήματα. Την ίδια στάση είχε απέναντι στον Ζάο Χαλεβάνζε όπως και στον Πρόεδρο της Ομοσπονδίας της Αργεντινής Γκορντόνα. Ήταν λοιπόν ένας μεγάλος εχθρός της εξουσίας και για αυτό τελικά δεν είχε τη δυνατότητα να έχει μια ισορροπία και καλή διάθεση με τους ανωτέρους του, τους εργοδότες του. Σχετικά με τους φτωχούς ανθρώπους είχε πάντοτε μια καλή οπτική και διάθεση, ώστε να κάνει συχνά λόγο για τους ανθρώπους του λαού που τον αγαπούσαν και για τους παλιούς πιστούς για πάντα φίλους του. Έκανε επίσης αναφορά στην εικόνα του χωριού του, που παρά την καλύτερη επιφανειακή εικόνα των δρόμων για παράδειγμα, τελικά η φτώχεια παρέμενε η ίδια.

Συνειδητά υπογράμμιζε ότι δεν έγινε ένας από εκείνους τους πολιτικά ιθύνοντες, γιατί η θέση του ήταν δίπλα στον λαό. Θεωρούσε ότι ένα τέτοιος δρόμος πολιτικής υφής, στην ουσία θα τον παρέπεμπε σε μια ανήθικη στάση ζωής, δηλαδή στο να κλέψει τον λαό, να απαρνηθεί τους φτωχούς. Έκανε επίσης λόγο για την εγκαθίδρυση στρατιωτικών καθεστώτων στην Αργεντινή, την Γουατεμάλα τη Νικαράγουα, τη Χιλή, εξαιτίας της πολιτικής κατεύθυνσης των ΗΠΑ προς την Νότια Αμερική. Πίστευε ότι μαζί με την Αργεντινή, όπως και τη Βραζιλία και δη τη Βενεζουέλα, θα έπρεπε να είναι ενωμένες και συνειδητοποιημένες για όσα είχαν συμβεί σε αυτές, από τους Αμερικάνους πολιτικούς.²²

²²<https://www.lifo.gr/now/world/politiki-kai-mpala-apo-ntiegko-toy-laoy-ston-toyram-ton-meionotiton>

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Νικόλαος Μπαλατσούκας : “Το ποδοσφαιρικό είδωλο Ντιέγκο
Αρμάντο Μαραντόνα: Κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές όψεις της προσωπικότητάς του»

ΦΙΝΤΡΕΛ ΚΑΣΤΡΟ

ΜΟΡΑΛΕΣ

ΜΑΔΟΥΡΟ

5. Πολιτισμική προσέγγιση

5.1 Έτερες πολιτισμικές οπτικές και ποδόσφαιρο

Εύλογο είναι και όπως ήδη έγινε αντιληπτό από τις προηγούμενες ενότητες, ότι ο αθλητισμός εκλαμβάνεται ως μια πολιτισμική διαδικασία σε σχέση με όλες τις παραπάνω αναφορές περί πολιτισμού – κουλτούρας, και συνδέεται με πλήθος και ποικιλότητα από σημαινόμενα, ανάλογα το εκάστοτε κοινωνικό περιβάλλον. Η

πολιτισμική ιδιαιτερότητα υφίσταται με ιδιαίτερο τρόπο, διότι μας βοηθάει να κατανοήσουμε το πώς η αθλητική δραστηριότητα βιώνεται εμπειρικά. Ένα παράδειγμα που είναι ανάγκη να σημειωθεί είναι το εξής: Αν μια γυναίκα που βρίσκεται στη Σαουδική Αραβία ασχολείται με το ποδόσφαιρο σημαίνει αυτόματα την απόκλιση από τα πολιτισμικά πρότυπα. Ωστόσο, από μια άλλη άποψη υποδηλώνει μια χειραφέτηση. Σε άλλα όμως πολιτισμικά περιβάλλοντα, όπως ενδεικτικά στον δυτικό κόσμο, η ενασχόληση του γυναικείου φύλου με το ποδόσφαιρο αποτελεί μια απλή επιλογή που δεν είναι κατακριτέα (Πατσαντάρας, 2014).

Ως μια γενικότερη εντύπωση είναι δυνατόν να καταλήξουμε στα εξής: πρώτον υφίσταται μια πολύ μεγάλη ποικιλία όπως και ένας πολυσύνθετος τρόπος μέσα από τον οποίο τα υλικά και πνευματικά στοιχεία δομούν αυτό που εκλαμβάνεται ως πολιτισμός είτε ως κουλτούρα. Δεύτερον ανεξαρτήτως από τον τρόπο διασύνδεσης των στοιχείων η κουλτούρα, ο πολιτισμός έχουν ένα ρόλο ρυθμιστικό σχετικά με τις κοινωνικές σχέσεις. Τρίτον ο αθλητισμός τόσο στην ιστορικότητα όσο και στην εξελικτική διαδρομή διαμόρφωσε μια συγκεκριμένη κουλτούρα που χρησιμοποιήθηκε και επίσης χρησιμοποιείται με διάφορους τρόπους και για έτερους σκοπούς. Ακόμη, σύμφωνα με το πολιτισμικό περιβάλλον το πολιτισμικό νόημα του αθλητισμού δεν είναι σταθερό αλλά υφίσταται μεταβολή. Άρα, υπόκεινται μεταβολές αναλόγως με τον πολιτισμικό χώρο όπως και τον χρόνο (Πατσαντάρας, 2014).

Υφίσταται ωστόσο μια διαφωνία μεταξύ των σχολών της πολιτικής κοινωνιολογίας για τα αθλήματα, όπου κάποιες από αυτές τα αντιμετωπίζουν ως το όπιο του λαού και άλλες ως μέρος του πολιτισμού των λαών. Οι Γάλλοι κοινωνιολόγοι Μαρκ Περελμάν και Ζαν-Μαρί Μπρομ αναφέρονται στο ποδόσφαιρο ως συναισθηματική πανώλη, ενώ ο Γερμανός κοινωνιολόγος Νορμπερτ Ελίας αντιμετωπίζει τον αθλητισμό όχι ως συνέχεια του πολέμου με διαφορετικά μέσα, αλλά ως το “πολιτισμένο θέαμα της ελεγχόμενης βίας”.

Βέβαια, το *Movements*, το γαλλικό ακροαριστερό έντυπο, αναφέρει σε ένα από τα τεύχη του ότι το επίπεδο στο οποίο είναι αρεστό το ποδόσφαιρο εν δεικνύεται για την ανίχνευση αλλαγής στη στάση του κοινού. Ο Ζαν-Κλοντ Μισεά στο έργο του “Το πιο ωραίο γκολ ήταν η πάσα” παρουσιάζει το ποδόσφαιρο ως το συλλογικό έργο που κυριαρχεί η αλληλεγγύη. Επιπροσθέτως, προηγουμένως, ο Ιταλός φιλόσοφος και κομμουνιστής Αντόνιο Γκράμσι αναφέρεται στο ποδόσφαιρο ως το βασίλειο της ανθρώπινης τιμιότητας. Επιπλέον ο Έρικ Χόμπσμπομ, ο Βρετανός ιστορικός και μαρξιστής, θεωρούσε το ποδόσφαιρο τη λαϊκή θρησκεία του προλεταριάτου και ο Μισεά εξαιρεί το σοσιαλιστικό ποδόσφαιρο της Εθνικής Ουγγαρίας των περασμένων ετών τονίζοντας την αντίθεση μεταξύ της αθλητικής ευφυΐας και της γελοιογραφίας των “αμόρφωτων με σορτσάκι”.

Τα χαρακτηριστικά της αλληλεγγύης και της σεμνότητας που διέκριναν τον Γκαρίνστα, αστέρι του βραζιλιάνικου ποδοσφαίρου που πέθανε όντας φτωχός, απουσιάζουν από τα σύγχρονα χρυσά αγόρια που αμείβονται από χορηγούς. Σε αυτή τη νέα κατάσταση συνέβαλε και η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου που τερμάτισε τον ποδοσφαιρικό προστατευτισμό. Συνεπώς, επιτρέπεται πλέον μια ευρωπαϊκή ποδοσφαιρική ομάδα να απαρτίζεται εξ ολοκλήρου από παίκτες διαφόρων εθνικοτήτων εκτός ευρωπαϊκών. Συνεπώς, τα μικρά ολιγοπώλια δύναται να επιβάλλουν τους όρους τους, οπότε οι παίκτες δημιουργούνται για να ικανοποιούν τις απαιτήσεις των παραγόντων του ποδοσφαίρου. Έτσι, ο Αντόρνο αναφέρει ότι όποιος λατρεύει τους δυστυχείς φτωχοδιαβόλους, λατρεύει το σύστημα που τους παρήγαγε (Καθημερινή, 2022).

Όμως, αρκετοί διανοούμενοι εκφράζουν άλλες απόψεις. Πολλοί πιστεύουν, όπως ο Άντονι Γκίντενς, ότι το ποδόσφαιρο τροφοδότησε το φυλετισμό, δηλαδή το ρατσισμό. Αναφέρει ότι η πρώτη περίοδος των αποικιοκρατιών συνέπεσε με τη γένεση του ρατσισμού και τα αίτια άνθισής του είναι πολλά, με κυριότερο την αντίθεση ανάμεσα στο λευκό και μαύρο ως πολιτιστικά σύμβολα της ευρωπαϊκής κουλτούρας, δηλαδή το λευκό είχε συνδεθεί με την αθωότητα και το μαύρο με το αντίθετο. Επιπροσθέτως, ο ρατσισμός αναπτύχθηκε λόγω της διάδοσης της θεωρίας της φυλής ως σύνολο

κληρονομημένων στοιχείων που αναπτύχθηκε στον ευρωπαϊκό χώρο το 18ο και 19ο αιώνα. Τέλος, ο ρατσισμός χρειαζόταν ώστε να συνεχίσει η εκμετάλλευση των μη λευκών εθνών στην οποία επιδίδονταν οι Ευρωπαίοι, οπότε είχε διαδοθεί η πεποίθηση ότι οι μαύροι είναι υποδεέστεροι και υπάνθρωποι. Έτσι, η αποικιοκρατία δικαιολογούνταν και η αποστέρηση πολιτικών δικαιωμάτων στους μη λευκούς, σε αντίθεση με τις πολιτικές κατακτήσεις των λευκών, θεωρούνταν φυσιολογική (Γκίντενς, 2002).

Η βιομηχανία του ποδοσφαίρου είναι πολύ έντονη και στη σύγχρονη εποχή, καθότι το ποδόσφαιρο συνδέεται με θέματα εμπορευματοποίησης, με την άμεση σχέση με τα μέσα δικτύωσης και επικοινωνίας όπως και με το κεφάλαιο της παγκοσμιοποίησης (Haynes, 2016). Πιο αναλυτικά, θεωρείται ως μια πολύ βασική εκδήλωση παγκοσμιοποίησης, καθώς αντανακλώνεται μέσω αυτού οι κατευθύνσεις όπως και οι ποικίλες δομές του σύγχρονου κοινωνικού γίνεσθαι, του πολιτισμού, αλλά και της οικονομίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι δρα όπως ένας καταλύτης όσον αφορά το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης. Έτσι λοιπόν, οι προκύπτουσες πολικότητες, οι οποίες και ενδυναμώνονται μέσα από την αναπαράσταση των μέσων ενημέρωσης, βασίζονται στην πρόταξη των γενικότερων και δη των τυποποιημένων πολιτισμικών και κοινωνικών διαφορών, παραβάλλοντας συγκεκριμένα πρότυπα και αξίες. Τα σπορ γίνονται πεδίο εγχάραξης και προβολής εξουσίας και κουλτούρας που αναπτύσσονται γύρω από τα δημοφιλή αθλήματα με στόχο την προώθηση της πολιτιστικής λογικής του καπιταλισμού της ύστερης νεωτερικότητας. Μέσα από την πάροδο του χρόνου, το ποδόσφαιρο είχε λάβει τη μορφή μιας δια ταξικής κοινωνικής εμπειρίας (Ζαϊμάκης, 2015).

5.2 Η διαφορετική αποδοχή του Ντιέγκο Αρμάντο Μαραντόνα από έτερα πολιτισμικά περιβάλλοντα

Ο αγώνας σχετικά με τον παγκόσμιο Νότο είχε για τον Μαραντόνα έναν σημαντικό σταθμό που ήταν η Κούβα. Εύλογο είναι ότι ήταν συνδεδεμένη με τον Φιντέλ Κάστρο που τον γνώριζε προσωπικά. Σχετικά με τις πολιτικές πεποιθήσεις του Μαραντόνα υπήρξε οπαδός μιας επανάστασης και ειδικότερα, πίστευε στον Κάστρο, τον Τζε Γκεβάρα και ήταν εκείνος που έφερε μαζί του τις ανοικτές πληγές της Λατινικής Αμερικής. Ως ποδοσφαιριστής υπήρξε, όπως ήδη έγινε λόγος ένας σημαντικός αντι-ιμπεριαλιστής και για αυτόν τον λόγο δέχθηκε την εναντίωση από προσωπικότητες του ποδοσφαίρου που ως επί το πλείστον συνδέονταν με συμφέροντα αλλά δεν κατόρθωσαν να τον μεταπείσουν. Μάλιστα, οι θέσεις του ως προς την πολιτική όπως και η πορεία που ακολούθησε σε αυτό το επίπεδο ήταν διαφορετική από εκείνη του Πελέ. Πιο αναλυτικά, ο τελευταίος το 1958 όταν κέρδισε το Παγκόσμιο Κύπελλο στη Σουηδία αντιπροσώπευε μια χώρα η οποία και επιδίωκε να ξεφύγει από το πλαίσιο του Τρίτου Κόσμου και να αρχίσει να αναπτύσσεται. Οπότε, έγινε Υπουργός και ακολούθησε μια πορεία συμβιβασμού, έναν δρόμο δηλαδή που ήταν διαφορετικός από εκείνον του Μαραντόνα.

Καθώς η ΦΙΦΑ το 2000 προχώρησε στη βράβευση του καλύτερου ποδοσφαιριστή του εικοστού αιώνα και τον λόγο έλαβε ο κόσμος η κατάληξη ήταν η εξής: Παρότι ο κόσμος αποφάσισε Μαραντόνα, η ΦΙΦΑ με μια συγκεκριμένη επιτροπή ψήφισε τον Πελέ για να λάβει τον εν λόγω τίτλο και μετά τον Ντι Στέφανο, αφήνοντας ως τρίτο πρόσωπο τον Μαραντόνα. Εν συνεχεία αποφασίζεται να απονεμηθούν δύο βραβεία, ένα για τον καθένα, ώστε και να αποφευχθεί οποιαδήποτε ένταση. Η κατάσταση αυτή και η τελική απόφαση, αποτυπώνει τις σχέσεις την διαπλοκή και τα συμφέροντα που διακυβεύονται στην παγκόσμια ομοσπονδία ποδοσφαίρου. Υπήρξε αντιδραστικός απέναντι σε διάφορους θεσμούς όπως π.χ. με την στάση που διατήρησε απέναντι στον πάπα σχετικά με τους φτωχούς, και τον πλούτο του Βατικανού.²³

²³<https://www.newsbeast.gr/sports/arthro/9277370/pele-marantona-i-megali-kontra-t>

Η Νάπολι μέχρι τον Μαραντόνα για την υπόλοιπη Ιταλία και μάλιστα για την Βόρεια πλευρά, η οποία και ήταν η πλούσια και η βιομηχανική οπτική της χώρας, η Νάπολι αποτελούσε το fog nor , δηλαδή την Αφρικανική πλευρά της Ιταλίας. Έτσι την αποκαλούσαν οι κάτοικοι του βορρά οι οποίοι έκαναν λόγο για τους τεμπέληδες που ζούσαν στον Νότο. Εξάλλου, το ποδόσφαιρο για την Ιταλία είχε τέτοια σημασία που μόνο με τον τρόπο που το εκλάμβαναν στις λατινοαμερικάνικες χώρες είναι δυνατόν να συγκριθεί. Επρόκειτο δηλαδή για μια εκκοσμικευμένη θρησκεία η οποία ήταν ισάξια με τον καθολικισμό. Ωστόσο, η ομάδα της κάθε ιταλικής πόλης δρούσε σαν ένας μηχανισμός για την προβολή της, ταυτόχρονα με τη συλλογική της αυτοεπιβεβαίωση (Σωτηρακόπουλος, 2019).

Σύμφωνα με τον Μαραντόνα, οι κάτοικοι της Νάπολι έδειχναν τέτοιο ενδιαφέρον για το τί θα έκανε η ομάδα τους κάθε Κυριακή στο γήπεδο παρά για το σπίτι τους. Οπότε, μέσα από τις νίκες που έφερε ο Μαραντόνα, ουσιαστικά η ιταλική αυτή πόλη έβρισκε τη θέση της στον εθνικό κορμό. Σημείο αναφοράς ήταν το παιχνίδι με την Αγγλία (Μουντιάλ 1986) καθώς δεν επρόκειτο για μια απλή ποδοσφαιρική αναμέτρηση, αλλά για μια ευκαιρία , για μια ρεβάνς της ομάδας της Αργεντινής η οποία και είχε ταπεινωθεί από την Αγγλία σε πολιτικό επίπεδο. Με αυτή λοιπόν την νίκη, υποδηλώνονταν και όσα είχαν συμβεί κατά τον πόλεμο των Φώκλαντ, τέσσερα χρόνια πριν από τον αγώνα. Βέβαια, έμεινε γνωστό στην ιστορία, και για το χέρι που δεν είχε προσέξει ο διαιτητής ανεξάρτητα από το δεύτερο γκολ που αναδείχτηκε το πιο ωραίο γκολ σε βάθος χρόνου. Αυτή λοιπόν η κίνηση εύλογο είναι ότι εκλήφθηκε και κατά τρόπο διαφορετικό από τα έτερα περιβάλλοντα ώστε είτε να θεωρείται ως χέρι του θεού είτε ως αντίποδας αυτής της θέσης.²⁴

²⁴<https://www.lifo.gr/now/world/o-podosfairikos-laikismos-toy-marantona-kai-i-fantasiaki-ekdikisi-tis-perifereias>

; <https://tvxs.gr/news/blogarontas/o-thetikismos-tis-statistikis-kai-fainomeno-marantona>
<https://www.geoeurope.org/2020/12/04/marantona-enas-koinonikos-igetis-poy/>

Μέσα από το ποδόσφαιρο δηλαδή υπήρχαν και τα πολιτικά συμφραζόμενα , όπως η χαρά για την κατάκτηση του Μουντιάλ στον τελικό με τη Γερμανία που στην ουσία επρόκειτο για μια νίκη απέναντι στους αποικιοκράτες. Ως ένας λαϊκιστής λοιπόν ο Μαραντόνα, το αντιλαμβάνονταν αυτό πολύ έντονα.

Σύμφωνα με τον Γάλλο φιλόσοφο Α. Φινκελκρό το ποδόσφαιρο είναι το σπορ εκείνο που δημιουργεί πληθώρα συναισθημάτων από τη Γουινέα μέχρι τη Γροιλανδία κατά την ίδια χρονική στιγμή ,καθώς οι θεατές ,οι φίλαθλοι αισθάνονται δόνηση από συγκίνηση παρακολουθώντας το ίδιο θέαμα. Ακόμη και οι φράσεις του ποδοσφαίρου, οι όροι και οι κώδικες σε όλους τους πολιτισμούς χρησιμοποιούνται στην καθημερινότητά των ανθρώπων και σε οποιοδήποτε μέρος. Για παράδειγμα λέγεται συχνά και παντού «έκανες φάουλ» ή «είσαι οφσάιντ». Ωστόσο οι νίκες, αλλά και οι ήττες εκλαμβάνονται διαφορετικά, καθώς έτερα πολιτισμικά περιβάλλοντα παραπέμπουν και σε μια άλλη διάσταση του ποδοσφαίρου. Έτσι γεννώνται τα ερωτήματα γιατί μετά από τον Β Παγκόσμιο Πόλεμο το τρίτο γερμανικό γκολ εναντίον της Ουγγαρίας στο Μουντιάλ του 54 , εφόσον είχε επιτραπεί στη Γερμανία που είχε ηττηθεί από τον Πόλεμο να συμμετάσχει σε Παγκόσμιο Κύπελλο, είχε αναδειχθεί και από τον Φασμπίντερ σε ορόσημο που παρέπεμπε ουσιαστικά στην ανάκτηση της αυτοπεποίθησης των Γερμανών; Επίσης, γιατί τελικά το άθλημα που έχει χιλιάδες επαγγελματίες και εκατομμύρια οπαδούς μπόρεσε να λατρευτεί και να αποτελέσει αρχή και τέλος στο πλαίσιο του αθλητικού κόσμου; Πώς κατέκτησε τόσο διαφορετικούς πολιτισμούς; Ίσως να αποτελεί και τον τελευταίο μάλιστα συλλογικό μηχανισμό για να ταυτισθεί το εγώ με το εμείς. Ειδικότερα λοιπόν, κανένα άλλο παιχνίδι δεν είχε μετατραπεί σε οικουμενική γλώσσα , όπως ακριβώς συνέβη με το ποδόσφαιρο μέσα στον χρόνο. Μάλιστα, κανένα άλλο παιχνίδι δεν προκάλεσε τόση χαρά για άλλους λόγους σε κάθε ομάδα , σε οπαδούς και σε διαφορετικές χώρες. Έτσι λοιπόν, τόσο ο καλούμενος νονός Μπλάτερ από τη ΦΙΦΑ αλλά και ο Μαντέλα χάρηκαν για έτερους λόγους ο καθένας όταν έγινε η ανακοίνωση σχετικά με το Μουντιάλ του 2010 ότι θα λάβει χώρα στην Νότια Αφρική. (Μόρις, 1982 Ζαχόπουλος, 2004 Γκαλεάνο, 1998).

Ανθρωπιστική διάθεση

Χαρακτηριστική ήταν η ανθρωπιστική του διάθεση, καθώς πίστευε ότι η φτώχεια πρέπει να αντιμετωπισθεί. Γνωστή είναι η πρωτοβουλία που έλαβε το 1984 να παίζει σε ένα φιλανθρωπικό παιχνίδι με τους την ομάδα της Νάπολι σε ένα πολύ φτωχό προάστιο της πόλης με σκοπό τη συγκέντρωση χρημάτων για να βοηθήσουν ένα φτωχό παιδί να κάνει μια επέμβαση. Αν και η διοίκηση είχε διαφωνίες, εκείνος προχώρησε στη συγκεκριμένη κίνηση και δίχως να φοβάται μπήκε στο γήπεδο και έδειξε τον καλύτερο εαυτό του για το παιδί. Μάλιστα και το 2005 είχε υπερασπισθεί τους φτωχούς και κατέκρινε την στάση που είχε η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία.²⁵

Είναι άξιο λόγου ότι και στη σύγχρονη πανδημική κρίση, βοήθησε φτωχή πόλη στο Μπουένος Άιρες για να αντιμετωπίσει τα οικονομικά προβλήματα ως συνέπεια της Covid- 19. Έβγαλε δηλαδή σε δημοπρασία μια φανέλα του από το Παγκόσμιο Κύπελλο του 1986 και ο ίδιος έγραψε επάνω « Θα το ξεπεράσουμε», προσφέροντας στη συνέχεια το χρηματικό ποσό που συγκεντρώθηκε.²⁶

Αυτή η μορφή του παγκοσμίου ποδοσφαίρου υπήρξε τσαμπουκάς με αντιπάλους με την ηγεσία του παγκοσμίου ποδοσφαίρου, αντισυμβατικός επαναστάτης, αλλά και χλυδάτη ζωή. Πως γίνεται να συνδυαστούν αυτά θα αναρωτηθεί κάποιος; Γίνεται γιατί είναι ο Μαραντόνα. Ακριβώς αυτό. Συνδύαζε τα πάντα. Εκατομμύρια και Life style, αλλά και βοήθεια στους φτωχούς. Παρέα με τον Κάστρο, τατουάζ του Τσε Γκεβάρα. Ακόμα και στον Πάπα αντέδρασε. Έζησε την ζωή του. Ο ίδιος ξέρει για τι

²⁵<https://www.sport24.gr/football/ntiegko-marantona-o-thrylos-poy-den-ekrypse-pote-ta-pisteyo-toy.9061617.html>

²⁶<https://www.sport24.gr/football/ntiegko-marantona-o-thrylos-poy-den-ekrypse-pote-ta-pisteyo-toy.9061617.html>

μετάνιωσε. Αλλά και για πια πράγματα δεν μετάνιωσε. Τα λάθη του τα πλήρωσε ο ίδιος. Κανείς άλλος. Δεν υποχρέωσε κανέναν²⁷

6. Επίλογος

Η πολύπλευρη προσωπικότητα του Μαραντόνα δεν μπορεί να πλαισιωθεί μόνο στο στάτους του ποδοσφαιριστή, διότι αυτό αφορά μόνο ένα μικρό μέρος της. Αν ληφθεί υπόψιν μάλιστα η λογική του Greatest of All Time, και πάλι δεν φέρει κάποια αντιστοιχία είτε κάποια ουσία της μορφής και του χαρακτήρα είτε της πολύπλοκης πορείας του. Τα σημεία αυτά τελικά δεν λειτουργούν, όταν γίνεται λόγος για τον Αργεντινό ποδοσφαιριστή. Κατ' επέκταση και η σύνδεση με τον Πελέ κατέληξε σε ένα αδιέξοδο. Αυτό ερμηνεύεται καθότι οι πολιτικές κατευθύνσεις και συμπεριφορές των Αργεντινών δεν είναι ταυτόσημες με εκείνες των Βραζιλιάνων. Ο Μαραντόνα δεν ακολούθησε τον συμβιβασμό, δεν αποδέχτηκε καμία πολιτική αναρρίχηση, αλλά μέσα από τη θέση του προωθούσε τα συμφέροντα των φτωχών. Ήταν ο εκφραστής του Νότου, δηλαδή ενός παγκόσμιου Νότου και όπως ένας μεγάλος εκφραστής του αντιιμπεριαλιστικού πνεύματος, αντιλήφθηκε ότι το να υπερβεί το χάσμα Βορρά – Νότου ήταν μια κίνηση η οποία και μπορούσε να επιτευχθεί μόνο μέσα από μια σειρά επαναστατικών κινήσεων και θέσεων και όχι με το να βρίσκεται στο κέντρο του

²⁷<https://www.onsports.gr/afieromata/story/708230/anaskopisi-2020-ntiegko-m>

συστήματος. Η περιφέρεια σε αυτό ήταν αυτή που θα τον βοηθούσε να επιτύχει τους στόχους του (Χωραφάς, 2020).

Ο Μαραντόνα, δεν έκρυψε τις απόψεις του αλλά αντίθετα γνωστοποιούσε τις θέσεις του ,χωρίς να φοβάται για τους επικείμενους εχθρούς. Η στάση αυτή και η γενικότερη ειλικρίνειά του απέναντι σε καταστάσεις , ανέδειξε τη μοναδικότητά του. Μπόρεσε να εμπνεύσει όπως και να αποκτήσει τον θαυμασμό αλλά και τον σεβασμό του κόσμου, όχι μόνο για την απόδοσή του στο γήπεδο, αλλά και για την ιδεολογία του. Ακόμη και εκείνων που δεν είχαν όμορες με εκείνον απόψεις.

Η κοινωνιολογική, η πολιτική και η πολιτισμική διάσταση του Αργεντίνου ποδοσφαιριστή μέσα στον χρόνο τον τοποθετεί τον 1982 όταν η Χούντα της Αργεντινή επιδίωξε την επανάκτηση των Φόκλαντ που ήταν βρετανική κτήση, να στέκεται με τον δικό του τρόπο απέναντι στους Βρετανούς και μέσω αυτών ουσιαστικά στην δύναμη του ιμπεριαλισμού. Η βρετανική απάντηση κατέληξε στην ήττα των Αργεντινών και την κατάρρευση της Χούντας. Ο Μαραντόνα λοιπόν, λαμβάνει εκδίκηση και αναδεικνύει την πατρίδα του στο Παγκόσμιο Κύπελλο του 1986 πρωταθλήτρια όπου στον ημιτελικό με την Αγγλία βρέθηκε μπροστά σε ένα «φαινόμενο»: το «χέρι του Θεού» ήταν το πρώτο γκολ και το δεύτερο ήταν εκείνο που θεωρήθηκε το πιο ωραίο γκολ του αιώνα. Πρόκειται για τα λεπτά εκείνα που συγκλόνισαν τους φιλάθλους, καθώς και τον κόσμο ολόκληρο, που όπως ήταν αναμενόμενο εξέλαβε με τον δικό του τρόπο την κίνηση αυτή του Μαραντόνα. Είναι άξιο λόγου ότι ο σκηνοθέτης Πάλο Σορεντίνο δημιουργεί την ταινία με τον ομώνυμο τίτλο το «Χέρι του Θεού» , η οποία και είναι ένα σαφές τεκμηριωμένο χρονικό για τον αθλητή , ο οποίος και έχει συνδεθεί άμεσα με το ποδόσφαιρο. Όπως ήδη έγινε αναφορά, πέρασε από τον κόσμο της φτώχειας του Μπουένος Άιρες στο ύψιστο σημείο του ποδοσφαίρου και μετά από το τέλμα των εξαρτήσεων και του ακραίου βίου στη θέση του προπονητή της ομάδας της Αργεντινής. Η ζωή του είχε εντάσεις,

ακρότητες και ανατροπές που τον έκαναν να θεωρείται από τη μια ο Θεός του ποδοσφαίρου και από την άλλη να βιώνει μια ζωή δίχως όρια.²⁸

Καθώς ο χρόνος περνάει, ακούγονται πολλά για τη θέση που είχε ο Μαραντόνα και μάλιστα κάποιοι αμφισβητούν τη θέση του στο σύγχρονο ποδόσφαιρο φέροντας τον Μέσι ως πρώτο όνομα και θέτοντας τα στατιστικά. Ωστόσο, η Αργεντινή επισφράγισε το ότι η τρέλα όπως και η αίγλη δεν θα ήταν σε αυτό το σημείο για το ποδόσφαιρο, εάν εξέλιπε από το πλαίσιο του ποδοσφαίρου η καλούμενη εποχή του Μαραντόνα. Η Νάπολι έγινε η πρωταθλήτρια της Ιταλίας και η πόλη που συγκινήθηκε, έκλαψε και έζησε μπροστά στον Θεό Μαραντόνα. Ποιος θα ήταν εκείνος αλήθεια που θα μπορούσε να φέρει σε αυτό το σημείο μια πόλη που είχε παρακμάσει; Πώς είναι επίσης δυνατόν να μετρηθεί το εκάστοτε μεγαλείο ενός αθλητή; Μέσα από τίτλους; από το σύνολο των γκολ; από την εικόνα που είχε μέσα στο γήπεδο; ή τέλος από την επιδραστικότητά του;²⁹ Θα «αγοράσω», που λένε κι οι Αμερικάνοι, το τελευταίο.

Ο Μαραντόνα ήταν λοιπόν εκείνος που υπερασπίστηκε τον Νότο και τους φτωχούς και έδειξε και υποστήριξε τις πολιτικές του κατευθύνσεις με τον Φιντέλ Κάστρο και τη σχέση που είχε διαμορφώσει μαζί του. Επίσης, όπως και ο ίδιος υπογράμμισε δεν ακολούθησε τον δρόμο του Πελέ αλλά αντιστάθηκε στην οικογένεια της ΦΙΦΑ. Υπήρξε ο αντιδραστικός, όντας ο αντάρτης των γηπέδων που έγινε για την Νάπολι ο θρύλος, αλλά και ταυτόχρονα ο άνθρωπος ο δικός τους, που αντιστάθηκε στον ιταλικό Βορρά, όταν ο τελευταίος για να υποβαθμίσει τους Ναπολιτάνους έγραφε στα πανό όταν πήγαιναν για αγώνες στο Μιλάνο, ή το Τορίνο «Καλώς ήλθατε στην Ιταλία».

Η ευαισθησία του όμως δεν σταμάτησε στην θέση που είχε προς τους ανυπεράσπιστους και φτωχούς, αλλά είχε και την αρνητική πλευρά της, καθώς τον

²⁸<https://www.in.gr/2020/12/07/plus/medianews/sto-vima-aytis-tis-kyriakis-marantona-xeri-t>

²⁹https://www.sdna.gr/podosfairo/1080735_o-theos-marantona-anastainei

οδήγησε στις εξαρτήσεις. Ήταν ένας άνθρωπος που δεν μπόρεσε να διαχειρισθεί τη φήμη και τη δόξα που ήρθε, δηλαδή δεν είχε το κατάλληλο ψυχολογικό πλαίσιο, ώστε και να μπορέσει να κρατήσει τις ισορροπίες. Η ζωή του σε προσωπικό επίπεδο ήταν άστατη και συχνά προχωρούσε σε ακρότητες. Τα καταστροφικά και αρνητικά αυτά σημεία συνδέονται με την έλλειψη ορίων και με το ξεκίνημα του ανθρώπου που από την απόλυτη φτώχεια βίωσε τον πλούτο και την απόλυτη δόξα. Ενώ αρνήθηκε να είναι μέλος της οικογένειας της ΦΙΦΑ, δεν μπόρεσε να σταθεί ενάντια σε θέματα προσωπικών θεμάτων και να έχει όρια στη ζωή του. Η ευαισθησία λοιπόν και το πάθος του δεν ελέγχθηκαν από τον ίδιο όπως έπρεπε, ώστε να έχει μια καλύτερη για τον ίδιο προσωπική εξέλιξη. Εξάλλου, είναι αυτό που ο ίδιος έθεσε ως ερώτημα *«Ξέρεις τι πανεπιστήμιο χρειάζεται για τη φήμη και τη δόξα;»* Ντιέγκο Μαραντόνα.

Η Αργεντινή γύρισε στην κορυφή του κόσμου και η αίσθηση που δόθηκε ήταν ότι η αίγλη και η τρέλα δεν θα ήταν τόση αν δεν υπήρχε η «εποχή Μαραντόνα». Το «ομολόγησε», άλλωστε και ο Λίο Μέσι με την προσευχή του στα... Θεία του Ντιέγκο, στη διαδικασία των πέναλτι που έστειλε για τρίτη φορά το Παγκόσμιο Κύπελλο στο Μπουένος Άιρες. Η Νάπολι στέφθηκε πρωταθλήτρια Ιταλίας και η πόλη ακόμα κλαίει μπροστά στο Θεό «Μαραδό». Λες και βάλθηκε μετά την ανάσταση της χώρας του, να αναστήσει και την πόλη του. Ποιος άλλος θα το μπορούσε;

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Νικόλαος Μπαλατσούκας : “Το ποδοσφαιρικό είδωλο Ντιέγκο
Αρμάντο Μαραντόνα: Κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές όψεις της προσωπικότητάς του»

ΜΑΡΑΝΤΟΝΑ 1989 ΝΑΠΟΛΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Νικόλαος Μπαλατσούκας : «Το ποδοσφαιρικό είδωλο Ντιέγκο
Αρμάντο Μαραντόνα: Κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές όψεις της προσωπικότητάς του»

ΜΑΡΑΝΤΟΝΑ 1982 ΜΠΑΡΤΣΕΛΟΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Νικόλαος Μπαλατσούκας : «Το ποδοσφαιρικό είδωλο Ντιέγκο
Αρμάντο Μαραντόνα: Κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές όψεις της προσωπικότητάς του»

ΜΑΡΑΝΤΟΝΑ ΜΠΟΚΑ 1981

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Νικόλαος Μπαλατσούκας : «Το ποδοσφαιρικό είδωλο Ντιέγκο

Αρμάντο Μαραντόνα: Κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές όψεις της προσωπικότητάς του»

ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗ ΝΑΠΟΛΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Νικόλαος Μπαλατσούκας : “Το ποδοσφαιρικό είδωλο Ντιέγκο
Αρμάντο Μαραντόνα: Κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές όψεις της προσωπικότητάς του»

ΣΥΓΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΝΑΠΟΛΙ-ΡΟΜΑ 2022

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Νικόλαος Μπαλατσούκας : “Το ποδοσφαιρικό είδωλο Ντιέγκο
Αρμάντο Μαραντόνα: Κοινωνικοπολιτικές και πολιτισμικές όψεις της προσωπικότητάς του»

ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ 2022 ΚΑΤΑΡ

ΝΑΠΟΛΙ ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΡΙΑ 2023

8.Βιβλιογραφία

- Ελληνόγλωσση

Βαλτέρ Ζ. (1990). *Η Καθημερινή Ζωή στο Βυζάντιο*. Αθήνα: Παπαδήμα

Bourdieu, B. (2020). Η διάκριση. Κοινωνική κριτική της καλαισθητικής κρίσης. Αθήνα Πατάκης

Βράχας Φ. (1981). *Ζωή και Προπαγάνδα στην Αρχαία Ελλάδα-Μια ανατομία στο χώρο της πολιτικής σκέψης και πράξης των αρχαίων αεαλλήνων με επίκεντρο την κίνηση και τη διάδοση των ιδεών*. Αθήνα: Πιτσιλός

Γιάτσης Σ. (2000). *Ιστορία της Άθλησης και των Αγώνων στον Ελληνικό Κόσμο κατά τους Ελληνορωμαϊκούς, τους Βυζαντινούς και τους Νεώτερους Χρόνους*. Θεσσαλονίκη

Γκαλεάνο, Εντ. (1998). *Τα χίλια πρόσωπα του ποδοσφαίρου*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Γκαλεάνο, Εντ. (2016). *Το ποδόσφαιρο στη σκιά και στο φως*. Αθήνα: Πάπυρος

Γκίντενς Α. (2002). *Κοινωνιολογία*. Αθήνα: Gutenberg

Ζαϊμάκης, Γ. (2013). Πολιτική οικονομία του ποδοσφαίρου στην ύστερη νεωτερικότητα: Εμπορευματοποίηση, παγκοσμιοποίηση και αποικιοποίηση. Στο Γ. Ζαϊμάκης και Ν. Κοταρίδης (επιμ.). *Ποδόσφαιρο και κοινότητες οπαδών. Αντιπαλότητες και πολιτικές της ταυτότητας*. Αθήνα: Πλέθρον.

Ζαϊμάκης, Γ. (2015). «’Να ‘σαι περήφανος που είσαι Κρητικός’»: Τοπικότητα, ταυτότητα και πολιτισμική μεταβολή στις κοινότητες των οργανωμένων οπαδών του ΟΦΗ». Στο Γ. Ζαϊμάκης και Ε. Φουρναράκη (επιμ.). *Κοινωνία και αθλητισμός στην Ελλάδα. Κοινωνιολογικές και ιστορικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια

Ζαχόπουλος, Χ. (2004). Ο πολιτισμός των γηπέδων . Θεσσαλονίκη : Ιανός

Καθημερινή. 2022. www.kathimerini.gr/771935/article/epikairothta/moyntial/apo-opio-toy-laoydynamh-apeleyuervshs-to-podosfairo-gia-thn-aristera

Καϊμακάκης Β. 2008. *Περίεργα και όμως Ολυμπιακά-Χαριτωμένα, Περίεργα και Φωτεινά Παραδείγματα Ψυχικής Δύναμης, Πατριωτισμού, Γενναιοδωρίας και Αθλητικής Υπεροχής*. Θεσσαλονίκη, σελ. 26-27

Κυπριανός Π, Χουμεριανός, Μ. (2009). *Ανατομία των ποδοσφαιρικών παθών*. Αθήνα: Διόνικος.

Λιαργκόβας Δ. 2017. *Η Πολιτική στο Ποδόσφαιρο*. SportFM. <https://www.sport-fm.gr/article/thema-i-politiki-sto-podosfairo/3357046>

Μαραντόνα, Ν & Αρκούτσι, Ν. (2018). Μαραντόνα. Το χέρι του Θεού η αλήθεια μου. Αθήνα : Πατάκης

Μόρις, Ν. (1982). *Η φυλή του ποδοσφαίρου*. Αθήνα : Κάκτος

Μουρατίδης, Ι. (2009). *Ιστορία Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού*. Μέρος Β'. Θεσσαλονίκη

Μπογιόπουλος, Ν. & Μηλάκας, Δ. (2016). *Μια θρησκεία χωρίς απίστευτους: Ποδόσφαιρο*. ΚΨΜ

Μπομπερζέ, Κ. (2007). *Ποδόσφαιρο, σύμβολα, αξίες , φίλαθλοι*. Αθήνα: Βιβλιόραμα

Πατσαντάρας, Ν. (2014). *Αθλητισμός & Κοινωνιολογική Σκέψη*. Αθήνα : Τελέθριον

Signori, F., Wernicke, L., Molina, F. (2023). NT1ΕΓΚΟ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΟ. Αποκαλύψεις του ανθρώπου που γνώριζε τον Μαραντόνα καλύτερα από οποιονδήποτε άλλο. Μτφρ. Γ. Παναγιωτάς. Αθήνα: bellepoque

Σωτηρακόπουλος, Χ. (2019). FootballTalk. Κουβέντα με τους σταρ για μπάλα και άλλα. Αθήνα : Τόπος

Χουλιάρα Π. (2019). *Ποδόσφαιρο και Πολιτική*. HuffingtonPost. https://www.huffingtonpost.gr/entry/podosfairo-kai-politike_gr_5db2e0bce4b0ea02257c736a

Χουμεριανός, Μ. (2015). Τοπικότητα και “φίλαθλες” ταυτότητες: Οι οπαδοί του Εθνικού Πειραιώς. (σσ. 297-305). Στο Γ. Ζαϊμάκης και Ε. Φουρναράκη (επιμ.). *Κοινωνία και αθλητισμός στην Ελλάδα. Κοινωνιολογικές και ιστορικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια

- Ξενόγλωσση

Butler, B. (1991). *The Official History of the Football Association*, London : Macdonald Queen Anne Press

Coleman, William D. & Grace Skogstad. (1990). *Policy Communities and Public Policy in Canada*. Toronto: Copp Clark Pitman

Cunningham, H. (1993). “Leisure and culture”, στο F. M. L. Thompson (επιμ.), *The Cambridge social history of Britain, 1750-1950*, Cambridge, New York: Cambridge University Press

Frosdick, S & Marsh, P. (2005). *Football hooliganism*. USA: Willan.

Goldblatt, D. (2015). *The Game of Our Lives: The Meaning and Making of English Football*, Penguin

Goldblatt, D. (2008). *The Ball is Round: A Global History of Soccer*, New York: Riverhead Books

Haynes, R. (2016). Sport and the media in Houlihan & Malcolm D. (..) Sport and society. A student introduction. London: Sage Publications

Hoberman, J. (2017). “Sport and Political Doctrine in a Post-Ideological Age”, στο Robert Edelman, Wayne Wilson (επιμ.), The Oxford Handbook of Sports History, New York: Oxford University Press

Hobsbawm, E. J. (2012). Η Εποχή του Κεφαλαίου, 1848-1875, μτφρ. Δημοσθένης Κούρτοβικ, Αθήνα: ΜΙΕΤ

Horne et al. (1999). Understanding sport . An introduction to the sociological and cultural analysis of sport. London : Spon Press

Houlihan, B. (1991). *The Government and the Politics of Sport*. London: Routledge.

Jeffries, D. (. (2001). *Governments and Tourism*. Oxford: Butterworth.

Laumann, E. O. & Knoke, D. (1987). *The Organisational State*. Madison: University of Wisconsin Press.

Mason, T. (1980). Association Football and English Society, 1863-1915, Sussex, The Harvester Press, New Jersey: Humanities Press

Rice T. (1972). *Ο Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος των Βυζαντινών*. Αθήνα

Russell, D. (1997). Football and the English, Preston: Carnegie Publishing

Siegelbaum, L. H. (2017). Siegelbaum, Sasu, “Class and Sport” στο Robert Edelman, Wayne Wilson (επιμ.), The Oxford Handbook of Sports History, New York: Oxford University Press

Smith, M. J. (1993). *State Autonomy and Policy Networks in Britain and the United States*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf.

Thompson, F. M. L. (1988). The rise of respectable society: a social history of Victorian Britain 1830-1900, London: Fontana

Vrondou, O., Kriemadis, A. and Kartakoullis, N. (2009). *Government, Local State and Private Sector Groups' Interaction in the Context of Producing Sport Tourism Policy in Greece: A strategic perspective*. e-Review of Tourism Research (eRTR),7(1), 1-26

Walvin, J. (1975). *The People's Game. A Social History of British Football*, London: Allen Lane

Weed, M. E. and Bull, C. J. (1997). *Integrating Sport and Tourism: A review of regional policies in England*. Progress in Tourism and Hospitality Research, 3(2), 129-147.

Weed. M. and Bull, C. (2003). *Sports Tourism: Participants, Policy and Providers*. Oxford: Routledge

Wright, M. (1988). *Policy Community, Policy Network and Comparative Industrial Policies*. PoliticalStudies,36(4), 593–612

Άρθρα- Ιστοσελίδες

Επίσημη Ιστοσελίδα της ΔΟΕ. 2011. www.ioc.org

<https://www.lifo.gr/now/sport/ntiegko-marantona-i-zoi-kai-o-thrylos-toy-koryfaioy-podosfairisti> ;
<https://www.newsbomb.gr/sports/podosfairo/story/1374320/diegko-marantona-dyo-xronia-xoris-ton-theo-tis-balas> ; <https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2536046> ; <https://www.iathens.gr/taimia/diego-maradona-2019/>
<https://www.newsbomb.gr/sports/podosfairo/story/1374320/diegko-marantona-dyo-xronia-xoris-ton-theo-tis-balas>

<https://www.protothema.gr/sports/article/1068944/diego-maradona-i-zoi-tou-theou-san-tainia-atakes-kai-praxeis-pou-egrapsan-istoria/> ;
<https://www.iathens.gr/taimia/diego-maradona-2019/>).

<https://www.geoeurope.org/2020/12/04/marantona-enas-koinonikos-igetis-poy/> ; <https://www.lifo.gr/now/sport/ntiegko-marantona-i-zoi-kai-o-thrylos-toy-koryfaioy-podosfairisti> ;
<https://www.newsbomb.gr/sports/podosfairo/story/1374320/diegko-marantona-dyo-xronia-xoris-ton-theo-tis-balas>

<https://www.candiadoc.gr/2020/11/26/ntiegko-marantona-thrylos-podosfa/>
<https://www.tanea.gr/1999/12/22/sports/athlitis-toy-aiwna-stin-argentini/>;

<https://www.candiadoc.gr/2020/11/26/ntiegko-marantona-thrylos-podosfa/>
<https://www.tanea.gr/1999/12/22/sports/athlitis-toy-aiwna-stin-argentini/> ;
<https://www.newsbomb.gr/sports/podosfairo/story/1374320/diegko-marantona-dyo-xronia-xoris-ton-theo-tis-balas>

<https://www.dieci10.gr/diego-armando-maradona-napoli-argentina-football-2/> ;
<https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2536046>
<https://www.dieci10.gr/diego-armando-maradona-napoli-argentina-football-2/> ;
<https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2536046>

<https://www.dieci10.gr/diego-armando-maradona-napoli-argentina-football-2/>
<https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2536046> ;
[https://tvxs.gr/news/ellada/toyrnoya-marantona-minyma-kata-toy-ratsismoy-meso-podosfairoy\).](https://tvxs.gr/news/ellada/toyrnoya-marantona-minyma-kata-toy-ratsismoy-meso-podosfairoy).)

<https://www.dieci10.gr/diego-armando-maradona-napoli-argentina-football-2/>
<https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2536046> ;
[https://tvxs.gr/news/ellada/toyrnoya-marantona-minyma-kata-toy-ratsismoy-meso-podosfairoy\).](https://tvxs.gr/news/ellada/toyrnoya-marantona-minyma-kata-toy-ratsismoy-meso-podosfairoy).)

<https://www.newsbomb.gr/sports/podosfairo/story/1374320/diegko-marantona-dyo-xronia-xoris-ton-theo-tis-balas>

<https://www.newsbomb.gr/sports/podosfairo/story/1374320/diegko-marantona-dyo-xronia-xoris-ton-theo-tis-balas> ;<https://www.dieci10.gr/diego-armando-maradona-napoli-argentina-football-2/> ;<https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2536046>).

<https://www.newsbomb.gr/sports/podosfairo/story/1374320/diegko-marantona-dyo-xronia-xoris-ton-theo-tis-balas> ;<https://www.dieci10.gr/diego-armando-maradona-napoli-argentina-football-2/> ;<https://www.rizospastis.gr/story.do?id=2536046>).
http://photodentro.edu.gr/photodentro/Podosfairo_pidx0033794/ramonet.html).

<https://www.kathimerini.gr/athletics/561174103/ntiegko-marantona-mia-zoi-gemati-pathi/>

<https://www.lifo.gr/now/world/politiki-kai-mpala-apo-ntiegko-toy-laoy-ston-toyram-ton-meionotiton><https://www.lifo.gr/now/world/o-podosfairikos-laikismos-toy-marantona-kai-i-fantasiaki-ekdikisi-tis-perifereias>

<https://tvxs.gr/news/blogarontas/o-thetikismos-tis-statistikis-kai-fainomeno-marantona>

<https://www.geoeurope.org/2020/12/04/marantona-enas-koinonikos-igetis-poy/>

<https://www.sport24.gr/football/ntiegko-marantona-o-thrylos-poy-den-ekrypse-pote-ta-pisteyo-toy.9061617.html><https://www.sport24.gr/football/ntiegko-marantona-o-thrylos-poy-den-ekrypse-pote-ta-pisteyo-toy.9061617.html>

<https://www.sdna.gr/>

https://www.podosfairo/1080735_o-theos-marantona-anastainei<https://www.onsports.gr/afieromata/>

<https://www.story/708230/anaskopisi-2020-ntiegko-mh><https://www.in.gr/2020/12/07/plus/medianews/>

<https://www.sto-vima-aytis-tis-kyriakis-marantona-xeri-t>